

**Հանրակրթութեան «Համաշխարհային պատմություն» առարկայի ուսումնառության
հայեցակարգ
(նախագիծ)**

1. Դասընթացի նպատակը.

«Համաշխարհային պատմություն» առարկան նպատակ ունի նպաստել սովորողների աշխարհայացքի ընդլայնմանը և արժեքային համակարգի ամբողջացմանը, ազգային ու համամարդկային արժեքներ կրող սոցիալապես ակտիվ, պատասխանատու և պահանջատեր քաղաքացու ձևավորմանը, նրանց հետագա կրթությանը, մասնագիտական կողմնորոշմանը կամ աշխատանքային գործունեությանը նախապատրաստելուն՝ հարափոփոխ աշխարհում համամարդկային արժեքներով, հայրենասիրության ու քաղաքացիական ոգով դաստիարակելու անհրաժեշտությամբ:

Հիմնական դպրոցի վերջնարդյունքներ

- Ծանոթանա մարդկության պատմության ընթացքում տեղ գտած փոփոխություններին
- Հասկանա դրանց իրականացման գործում մարդու և շրջակա միջավայրի փոխազդեցությունը
- Գնահատի գլոբալ փոխազդեցությունների համատեքստում ինստիտուցիոնալ կառույցների ձևավորումը
- Վերլուծի գլոբալ փոխազդեցությունների դաշտում ընթացող գործընթացները
- Ծանոթանա մշակութային բազմազանությանը
- Հասկանա անհատ, հասարակություն և միջավայրի փոխազդեցություն փոխկապվածությունը:
- Գործել որպես պատասխանատու քաղաքացի

Ավագ դպրոցի վերջնարդյունքներ

- Ճանաչի մարդկության պատմության կարևորագույն իրադարձությունների, երևույթների, գործընթացների, գաղափարների, հասկացությունների վերաբերյալ՝ ըստ հասարակական գործունեության բոլոր հիմնական ուղղությունների:
- Ջարգացնի պատմության ուսումնասիրության համար անհրաժեշտ կարողություններն ու հմտությունները, որոնք կկիրառվեն պատմությունից գիտելիքների ինքնուրույն ձեռքբերման նպատակով:
- Նպաստի անհրաժեշտ սոցիալական հմտություններով ու կարողություններով օժտված անձի ձևավորմանն ու կայացմանը, որը գիտակցում է հիմնարար հոգևոր արժեքների առաջնայնությունը և ձգտում սեփական կրթական մակարդակի բարձրացմանը:
- Ջարգացնի պատմական ու տրամաբանական մտածողությունը, պատճառահետևանքային կապեր գտնի պատմական գործընթացներում, պատմական ու հասարակական տարբեր իրադարձությունների, երևույթների միջև, հասկանա ու մեկնաբանի տարբեր երկրների ու ժողովուրդների զարգացման ընթացքը, բնույթը, օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, դրանք պայմանավորող գործոնները:
- Գնահատի և արժևորի համաշխարհային քաղաքակրթական ձեռքբերումները, հայ ժողովրդի ներդրումը համաշխարհային քաղաքակրթության անդաստանում:

2. Առարկայի, դասընթացի ընդհանուր բնութագիրը

ա) դասընթացի արդիականությունը.

Պատմությունը հիշողությունն է անհատի, ազգի և ողջ մարդկության: Ինչպես յուրաքանչյուր անհատի պատմություն նրա անհատականության, այնպես էլ համայն մարդկության պատմությունը ժամանակակից ձեռքբերումների մարմնավարումն է: Համաշխարհային պատմության ուսումնասիրումը հնարավորություն է տալիս՝ տեսնելու մարդկային հասարակության զարգացման ուղին՝ քաղաքակրթությունների ձևավորումից մինչև գլոբալ փոխազդեցություններ, նախապատմական ժամանակաշրջանից մինչև հետարդյունաբերական շրջանի գիտատեխնիկական արդի նվաճումներ: Հնարավորություն է տալիս՝ հասկանալու և արժևորելու մշտապես փոփոխվող աշխարհի հասարակական, քաղաքական, տնտեսական և մշակութային գործընթացները և դրանցում դերակատարում ունեցած անհատներին: Այս ամենի արդյունքում անձը մարդուց վերածվում է անհատի և գիտակցում է իր տեղը սերունդների հերթափոխում՝ խորապես ըմբռնելով իր գոյության իմաստը՝ որպես պատասխանատու քաղաքացի: Սույնով պայմանավորված Համաշխարհային պատմություն առարկան հանրակրթության անքաքստելի մասն է և ունի անցյալի ու ներկայի պատմական, հասարակական, քաղաքական, տնտեսական, մշակութային գործընթացները կապող կարևորագույն դերակատարում:

բ) ծրագրի առանձնահատկությունները, հիմնական գաղափարը, որի վրա հիմնված են առարկայի (դասընթացի) մոտեցումները, սկզբունքները, ծրագրի փուլերը, դրանց հիմնավորումը և փոխհարաբերությունները.

Առարկայի առանձնահատկությունը սովորողի մոտ պատմական, շրջահայաց մտածողության ձևավորումն ու զարգացումն է, որը հնարավորություն կտա վերջինիս ըմբռնել մարդկության պատմության ընթացքում տեղ գտած փոփոխությունները, հասկանալ դրանց իրականացման գործում մարդու և շրջակա միջավայրի փոխազդեցությունը, գնահատել պատմական գործընթացների համատեքստում ինստիտուցիոնալ կառույցների ձևավորումը, վերլուծել գլոբալ փոխազդեցությունների դաշտում առկա գործընթացները, ծանոթանալ մշակութային միջավայրին և հասկանալ անհատ, հասարակություն և միջավայրի փոխազդեցություն փոխկապվածությունը:

Համաշխարհային պատմություն առարկայի մոտեցումները, սկզբունքներն ու ծրագրային փուլերը հիմնված են *Քաղաքակրթություն, Փոփոխություն, Գլոբալ փոխազդեցություն, Համակարգ* հիմնական գաղափարների վրա, որոնք փոխկապվածության սկզբունքով քննության են առնում Համաշխարհային պատմության ողջ շրջափուլը՝ հնագույն շրջանից մինչև մեր օրերը:

գ) սովորողների հետ աշխատանքի հիմնական մեթոդների և տեխնոլոգիաների, գնահատման առանձնահատկությունների, եղանակների և ձևերի համառոտ նկարագրությունը:

Ուսուցման արդյունավետության բարձրացման նպատակով առաջարկում ենք կիրառել այնպիսի տեխնոլոգիաներ և մեթոդներ, որոնք կապահովեն յուրաքանչյուր սովորողի ակտիվ ընդգրկվածությունը ուսուցման գործընթացում:

Դասավանդման մոտեցումներ.

Համաշխարհային պատմություն առարկայի ուսումնառության հիմքում դրված է հետևյալը.

1. Հասկացությունների վրա հիմնված ուսումնառություն (հասկացությունը առարկայի հիմքում ընկած մեծ գաղափարներն են, որոնք ժամանակ, տարածություն և մշակութային սահմանափակումներ չունեն)
2. Հմտություններ.
 - . Սանի մոտ ուսունական հմտությունների զարգացում. Քննադատական վերլուծական, հատազոտական, ստեղծագործական մտածողություն
 - . Հաղորդակցական-համագործակցային հմտությունների զարգացում
 - . Ինքնակազմակերպման հմտություն
3. Ինքնուրույն հետազոտության վրա հիմնված ուսումնառություն
4. Տարբերակված ուսումնառություն
5. Իրական կյանքին առնչվող և խնդրահարույց հարցերի հետազոտման վրա հիմնված ուսումնառություն
Ստուգումն ու գնահատումը նախատեսվում է իրականացնել տարբեր բնույթի և տիպի առաջադրանքներով: Առարկայի ուսումնառության համար կարևորում ենք.

1. Գիտելիքի
2. Հետազոտական մոտեցումների
3. Հաղորդակցական հմտությունների
4. Մտածողության ձևերի գնահատումը

Բովանդակության կառուցման հիմնական սկզբունքները.

Բովանդակությունը համապատասխանում է

- Համաշխարհային պատմական, հասարակական, քաղաքական, տնտեսական, մշակութային գործընթացներին
- մարդկության պատմության ընթացքում տեղ գտած փոփոխություններին,
- Մարդկության պատմության ընթացքում տեղ գտած գիտության, տեխնոլոգիայի և մշակույթի նվաճումներին
- Գլոբալ փոխազդեցությունների նկատմամբ սովորողների վերաբերմունքին
- Քաղաքակրթական և Մշակութային գործընթացների ներկայացմանը սովորողի մոտ արժեքային համակարգի ձևավորման սոցիալական նպատակներին
- Պատմական մտածելակերպի ձևավորմամբ՝ սովորողների ստեղծագործական ունակությունների զարգացման նպատակներին
- Պատմական տեղեկատվություն շարունակականության պահանջներին՝ նախկինում ուսումնասիրված նյութից մինչև ընթացիկ և դրան հաջորդող նյութը ակնհայտվող կապին
- Տարբեր առարկաների (Հայոց պատմություն, աշխարհագրություն, հայոց լեզու և գրականություն, օտար լեզուներ, համաշխարհային գրականություն, հասարակագիտություն և այլն) հետ միջառարկայան կապերին
- ուսումնասիրվող երևույթների (Անհատ, հասարակություն, նորարություն, հեղափոխություն, պետություն, կոնֆլիկտ, մշակույթ) միջև գոյություն ունեցող բնական կապերին:

Ուսումնական ծրագրով սահմանված կրթության բովանդակության կոնկրետացումը տեղի է ունենում դասագրքերում, ուսումնական ձեռնարկներում և ուղեցույցներում:

**«Համաշխարհային պատմություն» առարկայի օրինակելի ծրագիր
7-րդ դասարան**

Թեմա 1
Անցյալի ուսումնասիրման անհրաժեշտությունը: Պատմություն հասկացությունը: Պատմության ուսումնասիրության առարկան, խնդիրները, նպատակը, գործառույթները, եղանակները:
Նպատակ
Սանը կուսումնասիրի պատմություն առարկան, խնդիրները, գործառույթներն ու ուսումնասիրման եղանակները:
Հետազոտության հարցը
Ի՞նչ է պատմությունը: Ինչո՞ւ և ինչպե՞ս ենք ուսումնասիրում այն: Ի՞նչ է քաղաքակրթությունը: Արդյոք պատմության ուսումնասիրման բոլոր աղբյուրները հավաստի են:
Վերջնարդյունք
Սահմանի «պատմություն» հասկացությունը, բացատրել դրա ուսումնասիրության առարկան, խնդիրները, նպատակը, գործառույթները, եղանակները: Սահմանի «քաղաքակրթություն», «ինքնություն», «ազգային ինքնություն», «պատմական հիշողություն», «պատմական ժառանգություն» եզրույթները: Ներկայացնի պատմության պարբերացման փուլերը Վերլուծի հասարակությունների զարգացման ձևերն ու անհրաժեշտությունը:
Թեմայի բովանդակություն
«Պատմություն» հասկացությունը: Պատմության ուսումնասիրության առարկան, խնդիրները, նպատակը, գործառույթները և եղանակները Պատմական մտածողության հասկացությունները. պատմական նշանակություն, պատմական վկայություն և մեկնաբանություն, շարունակականություն և փոփոխություն, պատճառ և հետևանք, պատմական հեռանկար, պատմության էթիկական դիտանկյունը

«Ինքնություն», «ազգային ինքնություն», «պատմական հիշողություն», «պատմական ժառանգություն» հասկացությունները Պատմության պարբերացումը. նպատակը, սկզբունքները: Համաշխարհային պատմության պարբերացման մոդելները: Քաղաքակրթություն հասկացությունը. բնութագրիչները (միջավայր, հասարակական քաղաքական, տնտեսական, մշակութային համակարգեր): Հասարակությունների ոչ համաչափ զարգացման տեսությունը: Հասարակությունների զարգացման պարուրաձև շղթայի օրինաչափությունը: Ինքնաբավ հասարակություններ:		
Ուսումնական գործունեություն		Ընդհանրական խաչվող հասկացություններ
սկզբնաղյուրների հետ աշխատանք, դեպքի ուսումնասիրում 3D մոդելով միջավայրի ստեղծում		Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, ընդհանրությունները, առանձնահատկությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:
Միջառարկայական կապերը թեմայում		
Աշխարհագրություն-քաղաքակրթությունների զարգացման աշխարհագրական միաջավայրի ազդեցությունը Լեզու, գրականություն- պատմական տեքստերի ընթերցում Մաթեմատիկա-հաշվարկներ Արվեստ-պատմության արտացոլանքը		
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ		
Հ 16, Հ 17, Հ 18, Հ 19, Հ 25, Հ 26, Հ 28, Հ 29, Հ 30, Հ 31, Հ 32, Հ 33, Հ 35, Հ 36, Հ 45, Հ 46		

Հին Հունաստան	
Նպատակ	
Մանր կուսումնասիրի Հին հունական քաղաքակրթության ձևավորման և զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, նորարարությունները և դրանց ունեցած դերն ու ազդեցությանը ժամանակակից աշխարհի վրա:	
Հետազոտության հարցը	
Ո՞րն էր հունական քաղաքակրթության առանձնահատկությունը: Որն է հունական քաղաքակրթությունն ունեցած ներդրումը համաշխարհային քաղաքակրթության մեջ: Արդյոք հնարավոր է պատկերացնել եվրոպական քաղաքակրթության զարգացումը առանց հունական քաղաքակրթություն:	
Երջնարդյունք	
Ուսումնասիրի Հին Հունական քաղաքակրթությունը: Բացատրի դրանց դերակատարումը համաշխարհային պատմության մեջ: Ճանաչի քարտեզի վրա Հին Հունական քաղաքակրթության ձևավորման տարածական ընդգրկումն ու պատմաաշխարհագրական սահմանները: Հետազոտի Հին հունական քաղաքակրթության հասարակական, քաղաքական և տնտեսական կառուցվածքը, առանձնահատկությունները ու գնահատի դրանց ազդեցությունը համաշխարհային արդի գործընթացների վրա: Աղբյուրագիտական հենքով վերլուծի առկա տեղեկույթը, համադրի փաստերն ու իրադարձությունները և անի եզրակացություններ:	
Խմայի բովանդակություն	
Հունական քաղաքակրթության սկիզբը Արխաիկ դարաշրջանի Հունաստանը (Ք.ա. VIII-VI դարեր) Դասական դարաշրջանի հունական պոլիսը Դասական դարաշրջանի Հունաստանի հասարակական և մշակութային կյանքը Ալեքսանդր Մակեդոնացի. Համաշխարհայնացման առաջին փորձերը Հելլենիստական աշխարհ. Մշակութային ժառանգություն	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական խաչվող հասկացություններ
սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք դեպքի ուսումնասիրում. հունական պոլիս և արդի աշխարհ սահիկաշարի պատրաստում բանավեճ,	Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Անհատական և մշակութային արտահայտում Արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները հանրահռչակելու,

	պահպանելու, զարգացնելու և փոխանցելու անհրաժեշտությունը:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Աշխարհագրություն – քարտեզի ճանաչում Հայոց լեզու և գրականություն – հունական ավանդույթների, տեքստերի ընթերցում Արվեստ – հունական արվեստի առանձնահատկությունների ուսումնասիրում, նկարչություն, երաժշտություն, պար Մաթեմատիկա-ձեռքբերումները, հաշվարկները, չաձումները	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հ 16, Հ 17, Հ 18, Հ 19, Հ 25, Հ 26, Հ 28, Հ 29, Հ 30, Հ 31, Հ 32, Հ 33, Հ 35, Հ 36, Հ 45, Հ 46	

Թեմա 3
Հին Հռոմ
Նպատակ
Մանր կուսումնասիրի Հին հռոմեական քաղաքակրթության ձևավորման և զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, ականավոր գործիչներին, նորարարությունները և դրանց ունեցած դերն ու ազդեցությանը ժամանակակից աշխարհի վրա:
Երջնարդյունք
- Ուսումնասիրի Հին հռոմեական քաղաքակրթությունը: - Բացատրի դրանց դերակատարումը համաշխարհային պատմության մեջ: - Ճանաչի քարտեզի վրա Հին Հռոմեական քաղաքակրթության ձևավորման տարածական ընդգրկումն ու պատմաաշխարհագրական սահմանները: - Հետազոտի Հին Հռոմեական քաղաքակրթության հասարակական, քաղաքական և տնտեսական կառուցվածքը, առանձնահատկությունները ու գնահատի դրանց աղեցությունը համաշխարհային արդի գործընթացների վրա: - Աղբյուրագիտական հենքով վերլուծի առկա տեղեկությոը, համադրի փաստերն ու իրադարձությունները և անի եզրակացություններ:
Թեմայի բովանդակություն
- Հռոմը Տիբր գետի պարզև - Հռոմեական երկպառակտված հասարակությունը - Հանրապետության գաղափարի ձևավորումը - Անցումը հանրապետությունից պրինցիպատի - Հռոմեական տեության կազմավորումը

6. Հոռմեական կայսրության ծաղկումն ու անկումը 7. Հին Հռոմի հասարակական և մշակութային կյանքը 8. Թեմայի ամփոփում	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական խաչվող հասկացություններ
հիմնախնդիրների հետազոտում աղբյուրի հետ աշխատանք եռաչափ քարտեզի ստեղծում	Համակարգ (Պետություն) Դիտարկել պետությունը որպես հասարակության միասնական քաղաքական համակարգ: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Աշխարհագրություն-քարտեզի կիրառում, աշխարհագրական միջավայրի առանձնահատկությունների ուսումնասիրում Հասարակագիտություն –պատական համակարգ Լեզու, գրականություն- տեքստերի ընթերցում և վերլուծում Մաթեմատիկա –հաշվարկների կատարում, խնդիրների կազմում Արվեստ - հռոմեական արվեստի ուսումնասիրում	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հ 16, Հ 17, Հ 18, Հ 19, Հ 25, Հ 26, Հ 28, Հ 29, Հ 30, Հ 31, Հ 32, Հ 33, Հ 35, Հ 36, Հ 45, Հ 46	

Թեմա 4
<i>Քաղաքակրթությունների զարգացման ուղին Արևմուտքում և Արևելքում</i>
Նպատակ
Սանը կուսումնասիրի միջնադարյան քաղաքակրթությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները Արևմուտքում, Արևելքում և դրանց ունեցած ներդրումը արդի աշխարհի ձևավորման վրա:
Վերջնարդյունք
- Ուսումնասիրի միջնադարյան արևմտյան ու արևելյան քաղաքակրթությունները: - Բացատրի միջնադարյան արևմտյան ու արևելյան քաղաքակրթությունների դերակատարումը համաշխարհային պատմության մեջ: - Ճանաչի քարտեզի վրա միջնադարյան արևմտյան ու արևելյան քաղաքակրթությունների աշխարհագրական ընդգրկվածությունը:

• Հետազոտի միջնադարյան արևմտյան ու արևելյան պետությունները և դրանց հասարակական, քաղաքական և տնտեսական կառուցվածքը, առանձնահատկությունները ու գնահատի դրանց աղեցությունը համաշխարհային արդի գործընթացների վրա: • Աղբյուրագիտական հենքով վերլուծի առկա տեղեկությոը, համադրի փաստերն ու իրադարձությունները և անի եզրակացություններ:	
Թեմայի բովանդակություն	
1. Հռոմեական կայսրության կործանումը և Եվրոպայի ծնունդը 2. Բարբարոսական պետությունների ձևավորումը վաղ միջնադարում 3. Հռոմեական կայսրության ուրվականը Եվրոպայում 4. Ծովահենների քաղաքակրթությունը. վիկինգներ 5. Արևելյան Հռոմեական կայսրությունը V-XV դարերում 6. Քաղաքակրթական նոր կենտրոնի ձևավորումը միջնադարում. Կիևյան Ռուսիա 7. Ճգնաժամի հաղթահարման ուղին Եվրոպայում. Խաչակրաց արշավանքները 8. Ինքնության ձևավորումը Եվրոպայում. հարյուրամյա պատերազմ 9. Նոր տեսակի պետության առաջացումը Արևմուտքում 10. Չինաստան 11. Հնդկաստան 12. Ճապոնյան 13. Քոչվորական քաղաքակրթություններ. Սելջուկ-թուրքեր, մոնղոլներ 14. Թեմայի ամփոփում	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական խաչվող հասկացություններ
սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում	Համակարգ (Պետություն) Դիտարկել պետությունը որպես հասարակության միասնական քաղաքական համակարգ: Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Աշխարհագրություն – քաղաքական ու ֆիզիկական քարտեզ Հասարակագիտություն – քաղաքական համակարգեր Գրականություն – տեքստերի ուսումնասիրում ու վերլուծում Մաթեմատիկա – հաշվարկների կատարում և խնդիրների կազմում ՆԶՊ – բանականների կառուցվածքի, զենքի տեսակների ուսումնասիրում Արվեստ - քաղաքակրթությունների տարբերությունների արտացոլանքը արվեստում	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնադրյունքների հետ	

Թեմա 5

Միջնադարյան հասարակության տնտեսական համակարգերը

Նպատակ

Սանը կուսումնասիրի միջնադարյան հասարակությունների տնտեսական համակարգերը:

Վերջնադրույնք

- Ուսումնասիրի միջնադարյան հասարակությունների տնտեսական համակարգերի առանձնահատկությունները:
- Վերլուծի այն գործոնները, որոնք նպաստեցին տարբեր քաղաքակրթությունների տնտեսական առանձնահատկությունների ձևավորմանը: (օրինակ հյուսիսում նավարկելի գետերի և ծովերի առկայությունը նպաստեց վիկինգներին կողմից ծովահենությամբ զբաղվելուն, Իտալիայի աշխարհագրական բարենպաստ դիրքը նրան դարձրեց առևտրական կենտրոն Միջերկրածովում):
- Մեկնաբանի այն գործոնները, որոնք նպաստեցին մի շարք հասարակությունների արագ տնտեսական զարգացմանը և խթանեցին քաղաքակրթության գերիշխող դիրքի ձեռք բերմանը: (օրինակ պետականության թուլացումը Բյուզանդիայում օգնեց քոչվորներին տարածել իրենց ռազմաֆեոդալական տնտեսական համակարգը...), պետության բացակայությունը Մերձավոր Արևելքում օգնեց խաչակիրներին արագորեն տնտեսական գերիշխանություն ձեռք բերելուն:
- Գիտակցի տնտեսական նորարարությունների դերակատարումը հասարակությունների զարգացման մեջ՝ հույներ՝ ձիթապտղի քաղաքակրթություն, չինացիներ՝ մետաքսի քաղաքակրթություն..., իտալիա մանուֆակտուրա:
- Աղբյուրագիտական հենքով վերլուծութի առկա տեղեկությոը, համադրի փաստերն ու իրադարձությունները ևս անի եզրակացություններ

Թեմայի բովանդակություն

1. Տնտեսական ձևափոխումները: Ստրկատիրությունից մինչև մանուֆակտուրա. Ընդհանարական ակնարկ, ինչ է տնտեսությունը և ինչու է այն համարվում հասարակության զարգացման գրավական
2. Տնտեսական համակարգերը Հին աշխարհի կայսրություններում՝ գյուղատնտեսություն, առևտուր, Մետաքսի և Արքայական ճանապարհներ
3. Հասարակական սեփականության գաղափարը Հին Հունաստանում և Հռոմում՝ հասարակական հող ,ստրկության վերացում Սոլոն...,
4. Տնտեսական փոփխությունները. անցում ստրկությունից դեպի ավատատաիրությնա
5. Ծովահենությունը տնտեսության հիմք՝ Սկանդինավյան երկրներ
6. Ինքնաբավ տնտեսությունը Չինաստանում
7. Տնտեսական նորարար գաղափարների ծնունդը Իտալիայում

8.Տնտեսական նորարարությունները կերպավորվեցին միջնադարյան հասարակությունը
9. Թեմայի ամփոփում

Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական խաչվող հասկացություններ
Հետազոտական աշխատանք Տնտեսական համակարգերի մոդելավորում աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում	Համակարգ Դիտարկել տնտեսական համակարգերի և հասարակությունների փոխազդեցությունները Գիտատեխնիկական նորարարություն Ինչպե՞ս ենք գնահատում այն աշխարհը, որտեղ ապրում ենք: Մովորողները ուսումնասիրում են բնությունը, դրանց օրենքները, փոխազդեցությունը մարդկանց և բնության միջև, գիտական և տեխնոլոգիական նվաճումների ազդեցությունը համայնքի և շրջակա միջավայրերի վրա, շրջակա միջավայրի ազդեցությունը մարդկային գործունեության վրա, շրջակա միջավայրի հարմարեցումը մարդու կարիքներին:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Աշխարհագրություն – քարտեզի ուսումնասիրում ու օգտագործում, աշխարհագրական միջավայրի ուսումնասիրում Հասարակագիտություն –քաղաքական ու տնտեսական համակարգերի ուսումնասիրում ու միմյանց վրա ազդեցության մեկնաբանում Հայոց լեզու, գրականություն – տեքստերի ընթերցում ու վերլուծություն Մաթեմատիկա –հաշվարկներ, խնդիրների կազմում Արվեստ -արվեստի ճյուղերի առանձնահատկությունները	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնադրյունքների հետ	
Հ 16, Հ 17, Հ 19, Հ 25, Հ 26, Հ 27, Հ 28, Հ 29, Հ 30, Հ 31, Հ 32, Հ 33, Հ 35, Հ 45, Հ 46	

Համաշխարհային պատմություն 8-րդ դասարան

Թեմա 1
<i>Քաղաքակրթությունների մուտքը նոր ժամանակներ</i>
Նպատակ
Մանր կուսումնասիրի համաշխարհային պատմության Նոր դարերի Պատմական զարգացումը, հասարակական, քաղաքական, տնտեսական և աշխարհաքաղաքական գործընթացներով պայմանավորված փոփոխությունները:
Վերջնարդյունք
• Ճանաչի համաշխարհային պատմության խոշոր շրջափուլի՝ Նոր դարերի պատմական զարգացման կարևոր արդյունքները, բացատրի դրա դերակատարումը մարդկության զարգացման գործընթացում • Քարտեզի վրա ցույց տա Նոր դարերում հասարակական, քաղաքական, տնտեսական և աշխարհաքաղաքական գործընթացներով պայմանավորված փոփոխությունները: • Ճանաչի Նոր դարերի աշխարհի պետությունները, դրանց հասարակական, քաղաքական և տնտեսական կառուցվածքը, թվարկի դրանց առանձնահատկությունները: • Նկարագրի Նոր դարերի հասարակական քաղաքական և տնտեսական գործընթացները, մեկնաբանի դրանց նորարարական դերակատարումն ու ադեցությունը համաշխարհային արդի գործընթացների վրա: • Ճանաչի Նորի դարերի աշխարհի մշակույթները, համադրի դրանց առանձնահատկությունները, Ցույց տա համաշխարհային ժամանակակից մշակույթի վրա դրանց ազդեցությունը: • Ճանաչի Նոր դարերում հասարակական, քաղաքական և մշակութային կարևոր դերակատարում ունեցող անհատներին, գնահատի նրանց գործունեությունը և դերակատարումը • Օրինակներ բերի Նոր դարերում համաշխարհային պատմության մեջ տեղ գտած հակամարտություններից և հեղափոխական գործընթացներից, գնահատի դրանց ազդեցությունը հետագա և արդի պատմական գործընթացների վրա: • Մեկնաբանի պատմական կարևոր եզրույթներն ու հասկացությունները, և կիրառի դրանք ըստ անհրաժեշտության և նշանակության: • Աղբյուրագիտական հենքով վերլուծի առկա տեղեկությունը, համադրի փաստերն ու իրադարձությունները և անի եզրակացություններ
Թեմայի բովանդակություն
1. Համաշխարհային քաղաքակրթությունների համեմատական վերլուծության նկարագիրը նոր դարերի շեմին 2. Երկու կիսագնդերի հանդիպումը. աշխարհագրական մեծ հայտնագործությունները 3. Նոր գաղափարները փոխում են աշխարհը. Վերածնունդ, Ռեֆորմացիա, Գիտական հեղափոխություն 4. Լուսավորության դարաշրջանը 5. Թեմայի ամփոփում

Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական խաչվող հասկացություններ
սկզբնաղյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական, զույգենով կամ խմբային) սահիկաշարերի պատրաստում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք երևակայական ճանապարհորդություն տվյալ ժամանակաշրջանով	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Աշխարհագրություն – քարտեզ, աշխարհագրական միջավայրի ուսումնասիրում Գրականություն – տեքստերի ընթերցում, վերլուծում ՆԶՊ- մարտավարության փոփոխություն, բանակի կառուցվածքի, զենքի ձևերի ուսումնասիրում Արվեստ -փոփոխություններ ու մեկնաբանությունները արվեստում	
Կապը Հանրակրթության չափորոշի միջին դպրոցի վերջնաբաժնի հետ	
Հ 16, Հ 17, Հ 18, Հ 19, Հ 25, Հ 26, Հ 27, Հ 28, Հ 29, Հ 30, Հ 31, Հ 32, Հ 33, Հ 35, Հ 36, Հ 45, Հ 46	

Թեմա 2
Արդյունաբերական հասարակությունը առաջ է անցնում քաղաքակրթական մրցավզում
Նպատակ
Սանը կուսումնասիրի Նոր դարերի հասարակական քաղաքական և տնտեսական գործընթացները, քաղաքական և մշակութային կարևոր դերակատարում ունեցած անհատների գործունեությունը:
Վերջնաբաժնի
Նկարագրի Նոր դարերի հասարակական քաղաքական և տնտեսական գործընթացները, մեկնաբանի դրանց նորարարական դերակատարումն ու աղեցությունը համաշխարհային արդի գործընթացների վրա:

- Ճանաչի Նոր դարերում հասարակական, քաղաքական և մշակութային կարևոր դերակատարում ունեցող անհատներին, գնահատի նրանց գործունեությունը և դերակատարումը
- Օրինակներ բերի Նոր դարերում համաշխարհային պատմության մեջ տեղ գտած հակամարտություններից և հեղափոխական գործընթացներից, գնահատի դրանց ազդեցությունը հետագա և արդի պատմական գործընթացների վրա:
- Մեկնաբանի պատմական կարևոր եզրույթներն ու հասկացությունները, և կիրառի դրանք ըստ անհրաժեշտության և նշանակության:
- Աղբյուրագիտական հենքով վերլուծի առկա տեղեկությոը, համադրի փաստերն ու իրադարձությունները և անի եզրակացություններ

Թեմայի բովանդակություն

Արդյունաբերական հասարակության առաջին երկու շրջափուլը (XVII-XX դարի առաջին կես)

1. Արդյունաբերական հասարակության գաղափարախոսությունը
2. Արմատական տեղաշարժեր տնտեսության մեջ, Արդյունաբերական զարգացման արդյունքները

Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական խաչվող հասկացություններ
սկզբնաղյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական, զույգեևով կամ խմբային) Հետազոտական աշխատանք Բանավեճ Էսսե	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա:

Միջառարկայական կապերը թեմայում

Հասարակագիտություն-գաղափարախոսությունների ուսումնասիրում

Գրականություն – տեքստերի հետազոտում

Արվեստ - նոր ճյուղերի ու նոր մոտեցումների ի հայտ գալու հետազոտում

Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Հ 16, Հ 17, Հ 18, Հ 19, Հ 25, Հ 26, Հ 27, Հ 28, Հ 29, Հ 30, Հ 31, Հ 32, Հ 33, Հ 35, Հ 36, Հ 45, Հ 46

Թեմա 3

Հեղափոխությունները հասարակությունների զարգացման շարժիչ ուժ. Հաղթանակ և պարտություն

Նպատակ

Սանը կուսումնասիրի պետությունների հասարակական, քաղաքական և տնտեսական կառուցվածքը, ինչպես նաև համաշխարհային պատմության Նոր դարերում տեղ գտած հակամարտությունները և հեղափոխական գործընթացները:

Վերջնարդյունք

- Քարտեզի վրա ցույց տա Նոր դարերում հասարակական, քաղաքական, տնտեսական և աշխարհաքաղաքական գործընթացներով պայմանավորված փոփոխությունները:
- Նկարագրի Նոր դարերի հասարակական քաղաքական և տնտեսական գործընթացները, մեկնաբանի դրանց նորարարական դերակատարումն ու աղեցությունը համաշխարհային արդի գործընթացների վրա:
- Ճանաչի Նորի դարերի աշխարհի մշակույթները, համադրի դրանց առանձնահատկությունները, Ցույց տա համաշխարհային ժամանակակից մշակույթի վրա դրանց ազդեցությունը:
- Ճանաչի Նոր դարերում հասարակական, քաղաքական և մշակութային կարևոր դերակատարում ունեցող անհատներին, գնահատի նրանց գործունեությունը և դերակատարումը
- Օրինակներ բերի Նոր դարերում համաշխարհային պատմության մեջ տեղ գտած հակամարտություններից և հեղափոխական գործընթացներից, գնահատի դրանց ազդեցությունը հետագա և արդի պատմական գործընթացների վրա:
- Մեկնաբանի պատմական կարևոր եզրույթներն ու հասկացությունները, և կիրառի դրանք ըստ անհրաժեշտության և նշանակության:
- Աղբյուրագիտական հենքով վերլուծի առկա տեղեկույթը, համադրի փաստերն ու իրադարձությունները և անի եզրակացություններ

Թեմայի բովանդակություն

1. Հասարակության վերակառուցման հեղափոխական ուղին
2. Ֆրանսիական մեծ հեղափոխությունը
3. Նապոլեոնի դարաշրջանը (1799–1815)
4. Եվրոպա 1815–1850–ական թվականներին (հետադիմություն, փոխհամաձայնություն)
5. Հեղափոխությունները եվրոպայում 1830–1840–ական թվականներին
6. Արևելքի ավանդական հասարակություններն ու արդիականացման փորձերը (Օսմանյան կայսրություն , Իրան, Հնդկաստան և Չինաստան)
7. Փոփոխություններ տնտեսության մեջ և սոցիալական կյանքում
8. Քաղաքական ու սոցիալական կյանքի զարգացումը Եվրոպայում և ԱՄՆ-ում
9. Գերմանիայի եվ Իտալիայի վերամիավորումները

10. Թեմայի ամփոփում	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական խաչվող հասկացություններ
Սկզբնաղյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն: նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքագրում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների պատրաստում թեմային աշխատանքների կատարում	Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Անհատական և մշակութային արտահայտում Արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու, փոխանցելու և հանրահռչակելու անհրաժեշտությունը:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – գաղափարական փոփոխություններ, ազատագրական պայքար Աշխարհագրություն - միջավայրի ուսումնասիրում, քարտեզ Հասարակագիտություն – քաղաքական, տնտեսական ու գաղափարական համակարգեր Գրականություն – համապատասխան տեքստի մեկնաբանություն Արվեստ - ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հ 16, Հ 17, Հ 19, Հ 25, Հ 26, Հ 27, Հ 28, Հ 29, Հ 30, Հ 31, Հ 32, Հ 33, Հ 35, Հ 45, Հ 46	

Թեմա 4
Քաղաքական գաղափարախոսությունները
Նպատակ
Մանր կուսումնասիրի Նոր դարերի քաղաքականական գաղափարախոսությունները, հասարակական, քաղաքական, մշակութային շարժումները և կարևոր դերակատարում ունեցած անհատների գործունեությունը
Վերջնարդյունք
• Քարտեզի վրա ցույց տա Նոր դարերում հասարակական, քաղաքական, տնտեսական և աշխարհաքաղաքական գործընթացներով պայմանավորված փոփոխությունները: • Ճանաչի Նոր դարերի աշխարհի պետությունները, դրանց հասարակական, քաղաքական և տնտեսական կառուցվածքը, թվարկի դրանց առանձնահատկությունները: • Նկարագրի Նոր դարերի հասարակական քաղաքական և տնտեսական գործընթացները,

մեկնաբանի դրանց նորարարական դերակատարումն ու ադեցությունը համաշխարհային արդի գործընթացների վրա: • Ճանաչի Նոր դարերում հասարակական, քաղաքական և մշակութային կարևոր դերակատարում ունեցող անհատներին, գնահատի նրանց գործունեությունը և դերակատարումը • Օրինակներ բերի Նոր դարերում համաշխարհային պատմության մեջ տեղ գտած հակամարտություններից և հեղափոխական գործընթացներից, գնահատի դրանց ազդեցությունը հետագա և արդի պատմական գործընթացների վրա: • Մեկնաբանի պատմական կարևոր եզրույթներն ու հասկացությունները, և կիրառի դրանք ըստ անհրաժեշտության և նշանակության: • Աղբյուրագիտական հենքով վերլուծի առկա տեղեկույթը, համադրի փաստերն ու իրադարձությունները և անի եզրակացություններ	
Թեմայի բովանդակություն	
1. Սոցիալիզմ 2. Մարքսիզմ 3. Կոմունիզմ. 4. Լիբերալիզմ. Ամերիկյան հասարակություն 5. Սոցիալ-դարվինիզմ. Պատերազմ 6. Ֆեմինիզմ, գենդեր 7. Կրթության և գիտության դերը հասարակության փոփոխության գործում (xvii դար – xx դարի առաջին կես)	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական խաչվող հասկացություններ
նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքագրում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների պատրաստում թեստային աշխատանքների կատարում Սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն: Զանգվածային լրատվամիջոցներից , համացանցից ստացված տեղեկատվության վերլուծություն: Ֆիլմերի դիտում և քննարկում քննարկումներ	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Գրականություն – համապատասխան տեքստերի ընթերցում և մեկնաբանություն Արվեստ - կերպարվեստ, երաժշտություն	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	

Համաշխարհային պատմություն 9-րդ դասարան

Թեմա 1

Նորարարությունը հանգեցրեց աշխարհի անհամաչափ զարգացմանը

Նպատակ

Մանր կուսումնասիրի արդյունաբերական հասարակության երկրորդ շրջափուլում տեղ գտած հասարակական, քաղաքական, տնտեսական և աշխարհաքաղաքական գործընթացները, դրանցում կարևոր դերակատարում ունեցող անհատներին:

Վերջնարդյունք

- Քարտեզի վրա ցույց տա Նոր դարերում հասարակական, քաղաքական, տնտեսական և աշխարհաքաղաքական գործընթացներով պայմանավորված փոփոխությունները:
- Ճանաչի Նոր դարերի աշխարհի պետությունները, դրանց հասարակական, քաղաքական և տնտեսական կառուցվածքը, թվարկի դրանց առանձնահատկությունները:
- Նկարագրի Նոր դարերի հասարակական քաղաքական և տնտեսական գործընթացները, մեկնաբանի դրանց նորարարական դերակատարումն ու աղեցությունը համաշխարհային արդի գործընթացների վրա:
- Ճանաչի Նոր դարերում հասարակական, քաղաքական և մշակութային կարևոր դերակատարում ունեցող անհատներին, գնահատի նրանց գործունեությունը և դերակատարումը
- Օրինակներ բերի Նոր դարերում համաշխարհային պատմության մեջ տեղ գտած հակամարտություններից և հեղափոխական գործընթացներից, գնահատի դրանց ազդեցությունը հետագա և արդի պատմական գործընթացների վրա:
- Մեկնաբանի պատմական կարևոր եզրույթներն ու հասկացությունները, և կիրառի դրանք ըստ անհրաժեշտության և նշանակության:
- Աղբյուրագիտական հենքով վերլուծի առկա տեղեկույթը, համադրի փաստերն ու իրադարձությունները և անի եզրակացություններ

Թեմայի բովանդակություն

Ջարգացած արդյունաբերական երկրները (XIX դարի երկրորդ կես-XX դարի սկիզբ)

- Արդյունաբերական հասարակության երկրորդ շրջափուլը. Փոփոխություններ տնտեսության մեջ և սոցիալական կյանքում
- Միջազգային հարաբերությունները (XIX դար – xx դարի սկիզբ)
- Ազգային պետությունների առաջացումը Բալկանյան թերակղզում

4. Ազգային հիմնախնդիրը բազմազգ տերություններում 5. Առաջին աշխարհամարտը 6. Ռուսական հեղափոխությունը	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական խաչվող հասկացություններ
ուսումնական նյութի բացատրում Սկզբնաղյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն: Հետազոտական աշխատանք ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Աշխարհագրություն- քարտեզի կիրառում Գրականություն – համապատասխան տեքստերի ընթերցում ու վերլուծում ՆԶՊ- բանակի ու զենքի տեսակների ուսումնասիրում Արվեստ - փոփոխությունների արտացոլանքը արվեստում, նկարչություն, երաժշտություն	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնադյունքների հետ	
Հ 16, Հ 17, Հ 18, Հ 19, Հ 26, Հ 27, Հ 28, Հ 29, Հ 30, Հ 31, Հ 32, Հ 33, Հ 34, Հ 35, Հ 36, Հ 45, Հ 46	

Թեմա 2
Աշխարհը արդյունաբերական հասարակության երրորդ շրջափուլում
Նպատակ
Մանր կուսումնասիրի արդյունաբերական հասարակության երրորդ շրջափուլում տեղ գտած հասարակական, քաղաքական, տնտեսական և աշխարհաքաղաքական գործընթացները, դրանցում կարևոր դերակատարում ունեցող անհատներին:

Վերջնարդյունք

- նկարագրի համաշխարհային պատմության Նորագույն շրջանի Պատմական կարևոր իրադարձությունները, բացատրի դրանց դերակատարումը մարդկության զարգացման գործընթացում
- Քարտեզի վրա ցույց տա Նորագույն շրջանում հասարակական, քաղաքական, տնտեսական և աշխարհաքաղաքական գործընթացներով պայմանավորված փոփոխությունները:
- Նկարագրի Նորագույն շրջանի աշխարհի պետությունները, դրանց հասարակական, քաղաքական և տնտեսական կառուցվածքը, թվարկի դրանց առանձնահատկությունները:
- Նկարագրի Նորագույն շրջանի հասարակական քաղաքական և տնտեսական գործընթացները, մեկնաբանի դրանց նորարարական դերակատարումն ու աղեցությունը համաշխարհային արդի գործընթացների վրա:
- Ճանաչի Նորագույն շրջանի աշխարհի մշակույթները, համադրի դրանց առանձնահատկությունները, Յույց տա համաշխարհային մշակութային դաշտում դրանց փոխներգործությունը
- Ճանաչի Նորագույն շրջանում հասարակական, քաղաքական և մշակութային կարևոր դերակատարում ունեցող անհատներին, գնահատի նրանց գործունեությունը և դերակատարումը
- Օրինակներ բերի Նորագույն շրջանում համաշխարհային պատմության մեջ տեղ գտած հակամարտություններից և հեղափոխական գործընթացներից, գնահատի դրանց ազդեցությունը արդի պատմական գործընթացների վրա:
- Մեկնաբանի պատմական կարևոր եզրույթներն ու հասկացությունները, և կիրառի դրանք ըստ անհրաժեշտության և նշանակության:
- Աղբյուրագիտական հենքով վերլուծի առկա տեղեկույթը, համադրի փաստերն ու իրադարձությունները և անի եզրակացություններ

Թեմայի բովանդակություն

1. Նոր աշխարհակարգի ձևավորումը. Ազգերի լիգան
2. Ժողովրդավարական հասարակությունները 1920–ական թվականներին
3. Տնտեսական մեծ ճգնաժամը
4. Ամբողջատիրական վարչակարգերը 1920–ական թվականներին. Նացիզմ, ֆաշիզմ և սոցիալիզմ
5. Արևելքի ավանդական հասարակությունները 1920–1930–ական թթ.
6. Միջազգային հարաբերությունները 1920–1930–ական թվականներին
7. Երկրորդ աշխարհամարտը
8. Թեմայի ամփոփում

Ուսումնական գործունեություն

ուսումնական նյութի բացատրում
սահիկաշարերի ներկայացում
նշանավոր անձանց մասին

Ընդհանրական խաչվող հասկացություններ

Համակարգ
Դիտարկել պետությունը որպես հասարակության միասնական քաղաքական համակարգ:

տեղեկությունների հավաքագրում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների պատրաստում Բանավեճ Դերախաղ Էքսկուրսիաներ	Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Անհատական և մշակութային արտահայտում Արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու, փոխանցելու և հանրահռչակելու անհրաժեշտությունը
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Աշխարհագրություն – քաղաքական քարտեզի ուսումնասիրում Գրականություն – համապատասխան տեքստի ուսումնասիրում և մեկնաբանում ՆԶՊ - բանակի կառուցվածքի և զենքի տեսակների ուսումնասիրում Արվեստ -երաժշտություն, նկարչություն և այլն՝ կոնֆլիկտի պատկերումը արվեստում	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հ 16, Հ 17, Հ 18, Հ 19, Հ 26, Հ 27, Հ 28, Հ 29, Հ 30, Հ 31, Հ 32, Հ 33, Հ 34, Հ 35, Հ 36, Հ 45, Հ 46	

Թեմա 3
Աշխարհը սառը պատերազմի ժամանակաշրջանում
Նպատակ
Սանը կուսումնասիրի Սառը պատերազմի ընթացքում տեղ գտած հասարական, քաղաքական, տնտեսական, մշակութային գործընթացները ինչպես նաև դրանցում կարևոր դերակատարում ունեցած անհատներին:
Վերջնարդյունք
• նկարագրի համաշխարհային պատմության Նորագույն շրջանի Պատմական կարևոր իրադարձությունները, բացատրի դրանց դերակատարումը մարդկության զարգացման գործընթացում • Քարտեզի վրա ցույց տա Նորագույն շրջանում հասարակական, քաղաքական, տնտեսական և աշխարհաքաղաքական գործընթացներով պայմանավորված փոփոխությունները: • Նկարագրի Նորագույն շրջանի աշխարհի պետությունները, դրանց հասարակական, քաղաքական և տնտեսական կառուցվածքը, թվարկի դրանց առանձնահատկությունները: • Նկարագրի Նորագույն շրջանի հասարակական քաղաքական և տնտեսական

գործընթացները, մեկնաբանի դրանց նորարարական դերակատարումն ու ադեցությունը համաշխարհային արդի գործընթացների վրա: • Ծանաչի Նորագույն շրջանում հասարակական, քաղաքական և մշակութային կարևոր դերակատարում ունեցող անհատներին, գնահատի նրանց գործունեությունը և դերակատարումը • Օրինակներ բերի Նորագույն շրջանում համաշխարհային պատմության մեջ տեղ գտած հակամարտություններից և հեղափոխական գործընթացներից, գնահատի դրանց ազդեցությունը արդի պատմական գործընթացների վրա: • Մեկնաբանի պատմական կարևոր եզրույթներն ու հասկացությունները, և կիրառի դրանք ըստ անհրաժեշտության և նշանակության: • Աղբյուրագիտական հենքով վերլուծի առկա տեղեկույթը, համադրի փաստերն ու իրադարձությունները և անի եզրակացություններ
--

Թեմայի բովանդակություն

1. Սառը պատերազմ
2. Երկբևեռ աշխարհ. Կապիտալիզմ և սոցիալիզմ
3. Սառը պատերազմի <<տաք դրսևորումները>>
4. Ժողովրդավարություն տանող շարժումները
5. Երրորդ աշխարհի երկրները
6. Թեմայի ամփոփում

Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական խաչվող հասկացություններ
նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքագրում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների պատրաստում Բանավեճ Սկզբնաղյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն: ֆիլմերի դիտում և քննարկում	Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Գիտատեխնիկական նորարարություն Դիտարկել գիտական և տեխնոլոգիական նվաճումների ու քաղաքակրթական ձեռքբերումների ազդեցությունը կյանքի, հասարարական զարգացման և առաջընթացի վրա:

Միջառարկայական կապերը թեմայում

Աշխարհագրություն- քաղաքական քարտեզի փոփոխություն
Հասարակագիտություն – համակարգերի, կոնֆլիկտի, գաղափարախոսություն ուսումնասիրում
Գրականություն – համապատասխան տեքստերի ընթերցում և մեկնաբանում
ՆԶՊ- զենքի ու բանակի կառուցվածքի ուսումնասիրում
Արվեստ - կոնֆլիկտի արտացոլանքը արվեստում

Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Հ 10, Հ 16, Հ 17, Հ 18, Հ 19, Հ 26, Հ 27, Հ 28, Հ 29, Հ 30, Հ 31, Հ 32, Հ 33, Հ 34, Հ 35, Հ 36, Հ 45, Հ 46

Թեմա 4

Աշխարհը սառը պատերազմից հետո

Նպատակ

Սանը կուսումնասիրի հետսառպատերազմյան ժամանակաշրջանում տեղ գտած հասարական, քաղաքական, տնտեսական, մշակութային գործընթացները ինչպես նաև դրանցում կարևոր դերակատարում ունեցած անհատներին:

Վերջնարդյունք

- նկարագրի համաշխարհային պատմության Նորագույն շրջանի Պատմական կարևոր իրադարձությունները, բացատրի դրանց դերակատարումը մարդկության զարգացման գործընթացում
- Քարտեզի վրա ցույց տա Նորագույն շրջանում հասարակական, քաղաքական, տնտեսական և աշխարհաքաղաքական գործընթացներով պայմանավորված փոփոխությունները:
- Նկարագրի Նորագույն շրջանի աշխարհի պետությունները, դրանց հասարակական, քաղաքական և տնտեսական կառուցվածքը, թվարկի դրանց առանձնահատկությունները:
- Նկարագրի Նորագույն շրջանի հասարակական քաղաքական և տնտեսական գործընթացները, մեկնաբանի դրանց նորարարական դերակատարումն ու ադեցությունը համաշխարհային արդի գործընթացների վրա:
- Ճանաչի Նորագույն շրջանում հասարակական, քաղաքական և մշակութային կարևոր դերակատարում ունեցող անհատներին, գնահատի նրանց գործունեությունը և դերակատարումը
- Օրինակներ բերի Նորագույն շրջանում համաշխարհային պատմության մեջ տեղ գտած հակամարտություններից և հեղափոխական գործընթացներից, գնահատի դրանց ազդեցությունը արդի պատմական գործընթացների վրա:
- Մեկնաբանի պատմական կարևոր եզրույթներն ու հասկացությունները, և կիրառի դրանք ըստ անհրաժեշտության և նշանակության:
- Աղբյուրագիտական հենքով վերլուծի առկա տեղեկույթը, համադրի փաստերն ու իրադարձությունները և անի եզրակացություններ

Թեմայի բովանդակություն

1. Արևմուտքի երկրները հետսառըպատերազմյան ժամանակաշրջանում 2. Հետխորհրդային երկրները 3. Փոփոխություններ միջազգային հարաբերություններում 4. Արդի աշխարհի հիմնախնդիրները 5. Թեմայի ամփոփում	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական խաչվող հասկացություններ
սահիկաշարերի ներկայացում Զանգվածային լրատվամիջոցներից , համացանցից ստացված տեղեկատվության վերլուծություն: հիմնախնդիրների հետազոտում Հետազոտական աշխատանք	Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Գիտատեխնիկական նորարարություն Դիտարկել գիտական և տեխնոլոգիական նվաճումների ու քաղաքակրթական ձեռքբերումների ազդեցությունը կյանքի, հասարակական զարգացման և առաջընթացի վրա:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Աշխարհագրություն - քաղաքական քարտեզ Հասարակագիտություն – քաղաքական, տնտեսական, կրոնական համակարգեր Գրականություն – համապատասխան տեքստի ընթերցում ու մեկնաբանում Արվեստ - նկարչություն, երաժշտություն, կյանքի արտացոլանքը արվեստում,	
Կապը Հանրակրթության չափորոշի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հ 16, Հ 17, Հ 18, Հ 19, Հ 23, Հ 25, Հ 26, Հ 27, Հ 32, Հ 33, Հ 34, Հ 35, Հ 36, Հ 45,Հ 46	

Թեմա 5
Գիտատեխնիկական հեղափոխությունը և աշխարհը
Նպատակ
Սանը կուսումնասիրի հետարդյունաբերական շրջանի գիտա-տեխնիկական նվաճումները, դրանցում կարևոր դերակատարում ունեցած անհատներին, կձանոթանա հասարակական, քաղաքական, տնտեսական և մշակութային զարգացման հեռանկարներին
Վերջնարդյունք
• նկարագրի համաշխարհային պատմության Նորագույն շրջանի պատմական կարևոր

իրադարձությունները, բացատրի դրանց դերակատարումը մարդկության զարգացման գործընթացում •Նկարագրի նորագույն շրջանի հասարակական քաղաքական և տնտեսական գործընթացները, մեկնաբանի դրանց նորարարական դերակատարումն ու աղեցությունը համաշխարհային արդի գործընթացների վրա: •Ճանաչի Նորագույն շրջանում հասարակական, քաղաքական և մշակութային կարևոր դերակատարում ունեցող անհատներին, գնահատի նրանց գործունեությունը և դերակատարումը •Օրինակներ բերի նորագույն շրջանում համաշխարհային պատմության մեջ տեղ գտած հակամարտություններից և հեղափոխական գործընթացներից, գնահատի դրանց ազդեցությունը արդի պատմական գործընթացների վրա: •Մեկնաբանի պատմական կարևոր եզրույթներն ու հասկացությունները, և կիրառի դրանք ըստ անհրաժեշտության և նշանակության: •Աղբյուրագիտական հենքով վերլուծի առկա տեղեկությոը, համադրի փաստերն ու իրադարձությունները և անի եզրակացություններ	
Թեմայի բովանդակություն	
1. Նորագույն շրջանի քաղաքակրթական ձեռքբերումները 2. Քաղաքակրթության զարգացման հեռանկարները XXI դարում 3. Թեմայի ամփոփում	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական խաչվող հասկացություններ
ուսումնական նյութի բացատրում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքագրում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների պատրաստում նպատակային զրույցների ու հարցազրույցների վարում անհատների և տարբեր խմբերի հետ (նաև առցանց տարբերակով) հանդիպումներ հյուրերի հետ (դասախոսներ, տարբեր բնագավառների նշանավոր գործիչներ, խմբեր, անհատներ) Զանգվածային լրատվամիջոցներից , համացանցից ստացված տեղեկատվության վերլուծություն:	Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Գիտատեխնիկական նորարարություն Դիտարկել գիտական և տեխնոլոգիական նվաճումների ու քաղաքակրթական ձեռքբերումների ազդեցությունը կյանքի, հասարարական զարգացման և առաջընթացի վրա:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հասարակագիտություն – համակարգերի ուսումնասիրում Գրականություն – համապատասխան տեքստերի ընթերցում Մաթեմատիկա –հաշվարկներ վրա խնդիրների կազմում	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	

Հ 16, Հ 17, Հ 18, Հ 19, Հ 23, Հ 25, Հ 26, Հ 27, Հ 28, Հ 29, Հ 30, Հ 31, Հ 32, Հ 33

**Համաշխարհային պատմություն
10-րդ դասարան, շաբաթական՝ 3 ժամ, տարեկան՝ 102 ժամ**

Մաս 1. Հին քաղաքակրթություններ – 45 ժամ

Ներածություն: Պատմության պարբերացումը, ուսումնասիրման աղբյուրները:
Համաշխարհային պատմական գործընթացի բազմազանությունը և միասնականությունը:
Քաղաքակրթություն: Տիպերը, համակեցությանի և սոցիալ-քաղաքական կյանքը, հոգևոր կյանքը, պետությունների առաջացումը – 2 ժամ

Թեմա
1. Հին Արևելքի քաղաքակրթությունները (25 ժամ)
Նպատակ
Ձեռք բերել գիտելիքներ Հինարևելյան քաղաքակրթությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, Հինարևելյան քաղաքակրթությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, Հինարևելյան քաղաքակրթությունների ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ: Համեմատել Հինարևելյան անհետացած և գոյատևող քաղաքակրթությունները, բացահայտել անհետացած քաղաքակրթությունների կործանման պատճառները, վերլուծել և գնահատել Հինարևելյան քաղաքակրթությունների պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները: Ըմբռնել և արժևորել Հինարևելյան քաղաքակրթությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, Հինարևելյան քաղաքակրթությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը: Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:
Վերջնարդյունք
Մեկնաբանի Հինարևելյան քաղաքակրթությունների ձևավորման ու զարգացման նախադրյալները, ընթացքը, վերլուծի Հինարևելյան քաղաքակրթությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, արդի աշխարհում նրանց թողած ազդեցությունները:

Համեմատի Հինարևելյան անհետացած և գոյատևող քաղաքակրթությունները, բացահայտի անհետացած քաղաքակրթությունների կործանման պատճառները:

Վեր հանի և պարզաբանի Հինարևելյան քաղաքակրթությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի Հինարևելյան քաղաքակրթությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Գնահատի Հինարևելյան քաղաքակրթությունների քաղաքակրթական ձեռքբերումները համաշխարհային մշակույթի համատեքստում, գիտակցի մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու և փոխանցելու անհրաժեշտությունը:

Ճանաչի Հինարևելյան քաղաքակրթությունների ակնհայտ գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները:

Վերլուծի և գնահատի Հինարևելյան քաղաքակրթությունների պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու պատճառաբանի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների և երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները:

Կապեր գտնի ժամանակակից պատմական գործընթացներում առկա պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների միջև, համեմատի դրանք, գտնի իր և սերունդների կապը պատմության մեջ:

Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում զետեղված տեղեկույթի արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ:

Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:

Թեմայի բովանդակություն

1. Մեկ գետի տեղությունը (Նեղոսի պարզևը). Հին Եգիպտական քաղաքակրթությունը
Հին Եգիպտական քաղաքակրթության փուլաբաժանումը, առանձնահատկությունները, զարգացումն ու անկումը
Քաղաքակրթական ձեռքբերումները
Հին Եգիպտական քաղաքակրթությունը և արդի հիմնախնդիրները
2. Հին Միջագետքի քաղաքակրթությունը (Ք.ա IV հազարամյակ – Ք.ա. 539 թ.)
Հին Միջագետքի քաղաքակրթության փուլաբաժանումը, առանձնահատկությունները, վերելքն ու անկումը
Քաղաքակրթական ձեռքբերումները
Հին Միջագետքի քաղաքակրթությունը և արդի հիմնախնդիրները
3. Փոքր Ասիայի, Արևելամիջերկրածովյան և Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն քաղաքակրթությունները
Փոքր Ասիայի, Արևելամիջերկրածովյան և Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն քաղաքակրթությունների փուլաբաժանումը, առանձնահատկությունները, վերելքն ու անկումը

Քաղաքակրթական ձեռքբերումները
Փոքր Ասիայի, Արևելամիջերկրածովյան և Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն քաղաքակրթությունները և արդի հիմնախնդիրները

4. Հին Չինաստանի քաղաքակրթությունը
Հին Չինաստանի քաղաքակրթության փուլաբաժանումը, առանձնահատկությունները, վերելքն ու անկումը
Քաղաքակրթական ձեռքբերումները
Հին Չինաստանի քաղաքակրթությունը և արդի հիմնախնդիրները

5. Հին Հնդկաստանի քաղաքակրթությունը
Հին Հնդկաստանի քաղաքակրթության փուլաբաժանումը, առանձնահատկությունները, վերելքն ու անկումը
Քաղաքակրթական ձեռքբերումները
Հին Հնդկաստանի քաղաքակրթությունը և արդի հիմնախնդիրները

Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պատասխանների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեմային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում Էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:

ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Հայկական լեոնաշխարհը հնագույն ժամանակներում, Հայկական լեոնաշխարհի պետական կազմավորումները և Հին Արևելքի երկրները Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – Լեզու և գիր, լեզվաընտանիք և ժողովուրդներ, գրային համակարգեր, գրանյութ, հնդեվրոպացիներ, տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Աշխարհի առաջին էպոսը, առասպելներ Արվեստ (ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – բուրգեր, Բաբելոնի այգիներ, Բաբելոնի աշտարակ, Չինական մեծ պարիսպ, օրհներգեր Միջառարկայական կապերի ստեղծումը կնպաստի թեմայի ամբողջական և համակարգված ընկալմանն ու յուրացմանը:	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ11, Մ14, Մ16, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42:	

Ամփոփում – 1 ժամ

Թեմա
<i>Թեմա 2. Արևմտյան քաղաքակրթությունները</i> (15 ժամ)
Նպատակ
Ձեռք բերել գիտելիքներ Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ: Համեմատել Հին հունական և հռոմեական ու Հինարևելյան անհետացած և գոյատևող քաղաքակրթությունները, վերլուծել և գնահատել Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները: Ըմբռնել և արժևորել Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:

Վերջնարդյունք

Մեկնաբանի Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների ձևավորման ու զարգացման նախադրյալները, ընթացքը, վերլուծի Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, արդի աշխարհում նրանց թողած ազդեցությունները:

Համեմատի Հինարևելյան անհետացած և գոյատևող քաղաքակրթությունները Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների հետ, ինչպես նաև Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունները միմյանց հետ, բացահայտի օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները:

Վեր հանի և պարզաբանի Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Գնահատի Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների քաղաքակրթական ձեռքբերումները համաշխարհային մշակույթի համատեքստում, գիտակցի մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու և փոխանցելու անհրաժեշտությունը:

Ճանաչի Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների ականավոր գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները:

Վերլուծի և գնահատի Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու պատճառաբանի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների և երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները:

Կապեր գտնի ժամանակակից պատմական գործընթացներում առկա պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների միջև, համեմատի դրանք, գտնի իր և սերունդների կապը պատմության մեջ:

Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում զետեղված տեղեկույթի արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ:

Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:

Թեմայի բովանդակություն

1. Հունական քաղաքակրթությունը

Հին Հունաստանի քաղաքակրթության փուլաբաժանումը, առանձնահատկությունները, վերելքն ու անկումը

Արևմուտքի և Արևելքի առաջին բախումը
 Աթենական պետության ոսկեդարը
 Քաղաքակրթական ձեռքբերումները
 Հին Հունաստանի քաղաքակրթությունը և արդի հիմնախնդիրները

2. Հռոմեական քաղաքակրթությունը
 Հին Հռոմի քաղաքակրթության փուլաբաժանումը, առանձնահատկությունները, վերելքն ու անկումը
 Միջերկրական ծովը՝ «հռոմեական լիճ»
 Հանրապետությունից՝ կայսրություն
 Քաղաքակրթական ձեռքբերումները
 Հին Հռոմի քաղաքակրթությունը և արդի հիմնախնդիրները

Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեստային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	

Հայոց պատմություն – Հայկական լեռնաշխարհը հնագույն և հին ժամանակներում, տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների. իրադարձությունների, հավատալիքների ու դիցարանի իմացություն, համեմատություն, Հայաստանը ու Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունները Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Հումերոսի պոեմները, Հին հռոմեական գրականությունը, Անտիկ պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Հին աշխարհի հրաշալիքներ, արվեստի գործեր
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ
Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ11, Մ14, Մ16, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ42:

Ամփոփում – 1 ժամ

Թեմա
<i>Թեմա 3. Հին աշխարհի մայրամուտը</i> (5 ժամ)
Նպատակ
Ձեռք բերել գիտելիքներ հելլենիզմի ձևավորման և զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, հելլենիստական ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, հելլենիստական դարաշրջանի ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ: Համեմատել Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունները ու Արևելքի երկրների տեղական հելլենիստական մշակույթները, վերլուծել և գնահատել հելլենիստական դարաշրջանի պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները: Ըմբռնել և արժևորել հելլենիստական ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, հելլենիստական դարաշրջանի ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը: Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:
Վերջնարդյունք
Մեկնաբանի հելլենիզմի ձևավորման ու զարգացման նախադրյալները, ընթացքը, վերլուծի

հելլենիստական դարաշրջանում Արևելքի երկրներում տեղական հելլենիստական մշակույթների ձևավորման և զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, արդի աշխարհում նրանց թողած ազդեցությունները: Համեմատի Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունները հելլենիզմի հետ, բացահայտի օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները: Վեր հանի և պարզաբանի հելլենիստական ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի հելլենիստական դարաշրջանի ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը: Գնահատի հելլենիստական դարաշրջանի քաղաքակրթական ձեռքբերումները համաշխարհային մշակույթի համատեքստում, գիտակցի մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու և փոխանցելու անհրաժեշտությունը: Ճանաչի հելլենիստական ժամանակաշրջանի ականավոր գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները: Վերլուծի և գնահատի հելլենիստական ժամանակաշրջանի պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու պատճառաբանի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների և երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները: Կապեր գտնի ժամանակակից պատմական գործընթացներում առկա պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների միջև, համեմատի դրանք, գտնի իր և սերունդների կապը պատմության մեջ: Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում զետեղված տեղեկույթի արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ: Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:	
Թեմայի բովանդակություն	
Քաղաքակրթությունների խաչմերուկում. Հելլենիստական աշխարհը Հռոմը և Արևելքը Հռոմը և Եվրոպան Հին աշխարհի մայրամուտը Մշակութային փոխներթափանցում և փոխազդեցություններ. Արևելքի երկրները հելլենիստական դարաշրջանում և տեղական հելլենիստական մշակույթների ձեռքբերումները Բարբարոսական Եվրոպան. Եվրոպական քաղաքակրթության արշալույսը	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք,	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները

աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեստային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Գիտատեխնիկական նորարարություն Դիտարկել գիտական և տեխնոլոգիական նվաճումների ու քաղաքակրթական ձեռքբերումների ազդեցությունը կյանքի, հասարակական զարգացման և առաջընթացի վրա: Անհատական և մշակութային արտահայտում Արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները հանրահռչակելու, պահպանելու, զարգացնելու և փոխանցելու անհրաժեշտությունը:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Հայաստանը հելլենիզմի դարաշրջանում, տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների. իրադարձությունների, դիցարանի իմացություն, համեմատություն, Հայաստանը և հելլենիստական աշխարհը Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – հելլենիստական դարաշրջանի գրականությունը, պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Հին աշխարհի հրաշալիքներ, հելլենիզմի դարաշրջանի արվեստի գործեր	
Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող	

վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ11, Մ14, Մ16, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42:

Մաս 2. Միջնադարյան քաղաքակրթություններ – 50 ժամ

Թեմա

Թեմա 4. Անցում միջնադարյան քաղաքակրթության: Քաղաքակրթության վերելքը Եվրոպայում: Արևելքի և Ամերիկայի քաղաքակրթությունները – (25 ժամ)

Նպատակ

Ձեռք բերել գիտելիքներ միջնադարյան քաղաքակրթությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, միջնադարյան քաղաքակրթությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, միջնադարյան քաղաքակրթությունների ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ:

Համեմատել միջնադարյան անհետացած և գոյատևող քաղաքակրթությունները, վերլուծել և գնահատել միջնադարյան քաղաքակրթությունների պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները:

Ըմբռնել և արժևորել միջնադարյան քաղաքակրթությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, միջնադարյան քաղաքակրթությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:

Վերջնարդյունք

Մեկնաբանի միջնադարյան քաղաքակրթությունների ձևավորման ու զարգացման նախադրյալները, ընթացքը, վերլուծի միջնադարյան քաղաքակրթությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, արդի աշխարհում նրանց թողած ազդեցությունները:

Համեմատի Հինարևելյան, Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունները միջնադարյան անհետացած և գոյատևող քաղաքակրթությունների հետ, բացահայտի օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները:

Վերլուծի միջնադարյան քաղաքակրթությունների ընկերային կառուցվածքը, համակեցության ինքնակառավարման հարաբերությունները, տնտեսական և մշակութային կյանքը, բացահայտի տարբեր ժամանակաշրջաններում դրանց ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, կապեր գտնի ժամանակակից աշխարհի հետ և համեմատի ժամանակակից պետությունների համապատասխան ոլորտների հետ:

Վեր հանի և պարզաբանի միջնադարյան քաղաքակրթությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած

բազմատեսակ կապերը, արժևորի միջնադարյան քաղաքակրթությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման ու հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Գնահատի միջնադարյան քաղաքակրթությունների քաղաքակրթական ձեռքբերումները համաշխարհային մշակույթի համատեքստում, գիտակցի մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու և փոխանցելու անհրաժեշտությունը:

Ճանաչի միջնադարյան քաղաքակրթությունների ակնհայտ գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները:

Վերլուծի և գնահատի միջնադարյան քաղաքակրթությունների պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու պատճառաբանի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների և երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները:

Կապեր գտնի ժամանակակից պատմական գործընթացներում առկա պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների միջև, համեմատի դրանք, գտնի իր և սերունդների կապը պատմության մեջ, բացահայտի պատմական փորձի յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում զետեղված տեղեկույթի արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ:

Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:

Թեմայի բովանդակություն

1. Քրիստոնեական քաղաքակրթություններ.

ա) Բյուզանդական քաղաքակրթությունը

Բյուզանդական քաղաքակրթության ձևավորումը, փուլաբաժանումը, առանձնահատկությունները, վերելքն ու անկումը

Սոցիալական միջավայրի կազմակերպումը, համակեցությային հարաբերությունները

Բյուզանդական պետության ոսկեդարը, վայրէջքի ու վերելքի ժամանակաշրջաններ

Բյուզանդական մշակույթը. առանձնահատկությունները, Մակեդոնական վերածնունդը

Բյուզանդիայի քաղաքակրթական ձեռքբերումները

Բյուզանդական քաղաքակրթությունը և արդի հիմնախնդիրները

բ) Միջնադարյան Եվրոպան

Եվրոպական քաղաքակրթության ձևավորումը, փուլաբաժանումը, առանձնահատկությունները

Սոցիալ-տնտեսական միջավայրի կազմակերպումը, համակեցությային հարաբերությունները

Պետությունը վաղ միջնադարում

Պաշար Արևմտահռոմեական կայսրության ժառանգության համար

Սրբազան հռոմեական կայսրություն

Եկեղեցին միջնադարյան Եվրոպայում

Խաչակիրների դարաշրջանը
 Կենտրոնացված պետությունների ձևավորումը Եվրոպայում
 Միջազգային հարաբերությունները միջնադարյան Եվրոպայում. Հարյուրամյա պատերազմը
 Սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական միջավայրը, համակեցության հարաբերությունները
 Վաղ և դասական միջնադարի եվրոպական մշակույթը. Վերածնունդ
 Ռուսական քաղաքակրթության ձևավորումը, փուլաբաժանումը, առանձնահատկությունները,
 քաղաքակրթական ձեռքբերումները
 Ռուսական քաղաքակրթության զարգացման ընթացքը
 Եվրոպական քաղաքակրթությունը և արդի հիմնախնդիրները

2. Միջնադարյան Արևելքը
 Հնդկաստանի, Չինաստանի և Ճապոնիայի քաղաքակրթությունները միջնադարում,
 առանձնահատկությունները
 Սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական միջավայրը, համակեցության հարաբերությունները
 Արևելքի երկրների արդիականացումը
 Քաղաքակրթական ձեռքբերումները
 Արևելյան քաղաքակրթությունները և արդիականությունը

3. Մահմեդական քաղաքակրթությունը. արաբներ
 Մահմեդական քաղաքակրթության ձևավորումը, փուլաբաժանումը, առանձնահատկությունները,
 վերելքն ու անկումը
 Սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական միջավայրը, համակեցության հարաբերությունները
 Քաղաքակրթական ձեռքբերումները
 Մահմեդական քաղաքակրթությունը և արդիականությունը

4. Քոչվորական քաղաքակրթությունը
 Քոչվորական քաղաքակրթության ձևավորումը, փուլաբաժանումը, առանձնահատկությունները,
 վերելքն ու անկումը
 Սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական միջավայրը, համակեցության հարաբերությունները
 Քաղաքակրթական ձեռքբերումները
 Քոչվորական քաղաքակրթությունը և արդիականությունը

5. Մինչկոլումբոսյան Ամերիկան
 Մինչկոլումբոսյան քաղաքակրթությունների ձևավորումը, փուլաբաժանումը,
 առանձնահատկությունները, վերելքն ու անկումը
 Սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական միջավայրը, համակեցության հարաբերությունները
 Քաղաքակրթական ձեռքբերումները
 Մինչկոլումբոսյան քաղաքակրթությունները և արդիականությունը

Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում	Համակարգ (Պետություն) Դիտարկել պետությունը որպես հասարակության միասնական քաղաքական համակարգ: Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները,

(անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեստային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Գիտատեխնիկական նորարարություն Դիտարկել գիտական և տեխնոլոգիական նվաճումների ու քաղաքակրթական ձեռքբերումների ազդեցությունը կյանքի, հասարակական զարգացման և առաջընթացի վրա: Կոդմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից: Կառուցվածք և գործառույթ Պետական կառավարման կառուցվածքը և պաշտոնյաների գործառույթները Անհատական և մշակութային արտահայտում Արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու, փոխանցելու և հանրահռչակելու անհրաժեշտությունը:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Հայաստանը միջնադարում, տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների. իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և միջնադարյան քաղաքակրթությունները Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Միջնադարյան եվրոպական և արևելյան գրականությունը, միջնադարյան պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) –	

միջնադարյան հրաշալիքներ, արվեստի գործեր

Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ11, Մ14, Մ16, Մ22, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ42:

Ամփոփում – 1 ժամ

Թեմա

Թեմա 5. Նոր Եվրոպայի ծնունդը – (20 ժամ)

Նպատակ

Ձեռք բերել գիտելիքներ Նոր Եվրոպայի ձևավորման և զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, Նոր Եվրոպայի ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, Նոր ժամանակների Եվրոպայի ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ:

Համեմատել Նոր ժամանակների Եվրոպայում տեղի ունեցած պատմական ու հասարակական կարևոր երևույթները, գործընթացներն ու իրադարձությունները, վերլուծել և գնահատել Նոր ժամանակների Եվրոպայի պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները:

Ըմբռնել և արժևորել Նոր ժամանակների Եվրոպայի ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, Նոր ժամանակների Եվրոպայի ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:

Վերջնարդյունք

Մեկնաբանի Նոր ժամանակների Եվրոպական պետությունների ու հասարակությունների ձևավորման ու զարգացման նախադրյալները, ընթացքը, վերլուծի Նոր ժամանակների Եվրոպական պետությունների ու հասարակությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, արդի աշխարհում նրանց թողած ազդեցությունները:

Համեմատի Նոր ժամանակների Եվրոպական պետություններն ու հասարակությունները Հինարևելյան, Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների, միջնադարյան անհետացած և գոյատևող քաղաքակրթությունների հետ, բացահայտի օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները:

Վերլուծի Նոր ժամանակների Եվրոպական պետությունների ու հասարակությունների ընկերային կառուցվածքը, համակեցությային հարաբերությունները, տնտեսական և մշակութային կյանքը,

բացահայտի տարբեր ժամանակաշրջաններում դրանց ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, կապեր գտնի ժամանակակից աշխարհի հետ և համեմատի ժամանակակից պետությունների համապատասխան ոլորտների հետ: Վեր հանի և պարզաբանի Նոր ժամանակների Եվրոպայի ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի Նոր ժամանակների Եվրոպայի ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման ու հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը: Գնահատի Նոր ժամանակների Եվրոպայի քաղաքակրթական ձեռքբերումները համաշխարհային մշակույթի համատեքստում, գիտակցի մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու և փոխանցելու անհրաժեշտությունը: Ճանաչի Նոր ժամանակների Եվրոպայի ականավոր գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները: Վերլուծի և գնահատի Նոր ժամանակների Եվրոպայի պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու պատճառաբանի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների և երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները: Կապեր գտնի ժամանակակից պատմական գործընթացներում առկա պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների միջև, համեմատի դրանք, գտնի իր և սերունդների կապը պատմության մեջ, բացահայտի պատմական փորձի յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին փոխանցման անհրաժեշտությունը: Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում գետեղված տեղեկույթի արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ: Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:	
Թեմայի բովանդակություն	
1. Աշխարհագրական մեծ հայտնագործությունների հետևանքները Սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական միջավայրի վերակառուցումը, համակեցությային հարաբերությունները Ռեֆորմացիա և հակառեֆորմացիա Համաեվրոպական առաջին պատերազմը Եվրոպայի քաղաքական քարտեզը Արդյունաբերական քաղաքակրթության առաջացումը. արդյունաբերական հեղաշրջումը, հետևանքները Հասարակական փոփոխությունները, բարեկեցության աճը, առօրյա կյանքն ու կենցաղավարությունը Արևմտյան Եվրոպայի մշակույթը Առաջին գիտական հեղափոխությունը և քաղաքակրթական ձեռքբերումները Միջազգային հարաբերությունները XVII դարից մինչև XX դարի սկիզբը	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ

ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեստային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Գիտատեխնիկական նորարարություն Դիտարկել գիտական և տեխնոլոգիական նվաճումների ու քաղաքակրթական ձեռքբերումների ազդեցությունը կյանքի, հասարակական զարգացման և առաջընթացի վրա: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից: Անհատական և մշակութային արտահայտում Արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու, փոխանցելու և հանրահռչակելու անհրաժեշտությունը:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Հայաստանը Նոր ժամանակներում, տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների. իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և Նոր ժամանակների Եվրոպան Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Նոր ժամանակների եվրոպական և արևելյան գրականությունը, եվրոպական պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Նոր ժամանակների հրաշալիքներ, արվեստի գործեր	

Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Մ16, Մ21, Մ22, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ42:

Ամփոփում – 1 ժամ

Թեմա

Թեմա 6. Համաշխարհային մշակույթը նոր ժամանակներում – (5 ժամ)

Նպատակ

Ձեռք բերել գիտելիքներ Նոր ժամանակների համաշխարհային մշակույթի զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, Նոր ժամանակների համաշխարհային մշակույթի ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, Նոր ժամանակների համաշխարհային մշակույթի ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ:

Համեմատել Հին հունական և հռոմեական ու Հինարևելյան, միջնադարյան անհետացած և գոյատևող քաղաքակրթությունների մշակութային ժառանգությունը Նոր ժամանակների համաշխարհային մշակույթի հետ, վերլուծել և գնահատել Նոր ժամանակների համաշխարհային մշակույթը:

Ըմբռնել և արժևորել Նոր ժամանակների համաշխարհային մշակույթի ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, Նոր ժամանակների համաշխարհային մշակույթի ձեռքբերումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:

Վերջնարդյունք

Վերլուծի Նոր ժամանակների համաշխարհային մշակույթը, համակեցության հարաբերությունները, տնտեսական և մշակութային կյանքը, բացահայտի տարբեր ժամանակաշրջաններում դրանց ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, կապեր գտնի ժամանակակից աշխարհի հետ և համեմատի ժամանակակից պետությունների համապատասխան ոլորտների հետ:

Վեր հանի և պարզաբանի Նոր ժամանակների համաշխարհային մշակույթի ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի Նոր ժամանակների համաշխարհային մշակույթի ձեռքբերումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման ու հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Գնահատի Նոր ժամանակների համաշխարհային մշակույթի ձեռքբերումները համաշխարհային մշակույթի համատեքստում, գիտակցի մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու և փոխանցելու անհրաժեշտությունը:

Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի

դրանք և փատարկի դրանցում զետեղված տեղեկույթի արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ: Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:	
Թեմայի բովանդակություն	
Կրթությունն ու գիտությունը Գիտատեխնիկական հեղաշրջումը Գեղարվեստական մշակույթը Մշակութային ճգնաժամը	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեմատային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում Էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների	Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Գիտատեխնիկական նորարարություն Դիտարկել գիտական և տեխնոլոգիական նվաճումների ու քաղաքակրթական ձեռքբերումների ազդեցությունը կյանքի, հասարակական զարգացման և առաջընթացի վրա: Անհատական և մշակութային արտահայտում Արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու, փոխանցելու և հանրահռչակելու անհրաժեշտությունը:

ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Հայաստանը և հայկական մշակույթը Նոր ժամանակներում, տվյալ ժամանակաշրջանի մշակութային, պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների. իրադարձությունների համեմատություն, Նոր ժամանակների համաշխարհային մշակույթը և հայկական մշակույթը Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Նոր ժամանակների համաշխարհային գրականությունը, պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Նոր ժամանակների հրաշալիքներ, արվեստի գործեր	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Մ16, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42:	

**Համաշխարհային պատմություն
11-րդ դասարան, շաբաթական՝ 3 ժամ, տարեկան՝ 102 ժամ**

Ներածություն – 1 ժամ

Մաս 1. Պետություն – 60 ժամ

Թեմա
<i>Թեմա 1. Աշխարհակալություններ (կայսրություններ) – (20 ժամ)</i>
Նպատակ
Ձեռք բերել գիտելիքներ աշխարհակալությունների (կայսրությունների) ձևավորման և զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, կործանման պատճառների ու հետևանքների, աշխարհակալությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, աշխարհակալությունների ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ: Համեմատել տարբեր ժամանակաշրջաններում առաջացած աշխարհակալությունները, վերլուծել և գնահատել աշխարհակալությունների պատմության պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները: Ըմբռնել և արժևորել աշխարհակալությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, աշխարհակալությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը: Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:
Վերջնարդյունք
Մեկնաբանի աշխարհակալությունների (կայսրությունների) ձևավորման ու զարգացման նախադրյալները, ընթացքը, վերլուծի աշխարհակալությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, արդի աշխարհում նրանց թողած ազդեցությունները: Համեմատի աշխարհակալությունները միմյանց հետ, բացահայտի օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները: Վեր հանի և պարզաբանի աշխարհակալությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի աշխարհակալությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը: Ճանաչի աշխարհակալությունների ականավոր գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները: Վերլուծի և գնահատի աշխարհակալությունների պատմական և հասարակական կարևոր

երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու պատճառաբանի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների և երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները: Կապեր գտնի ժամանակակից պատմական գործընթացներում առկա պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների միջև, համեմատի դրանք, գտնի իր և սերունդների կապը պատմության մեջ: Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում զետեղված տեղեկության արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ: Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:	
Թեմայի բովանդակություն	
Աքեմենյան տերություն Մակեդոնական կայսրություն Օսմանյան կայսրություն Սեֆյան, Աֆշարյան և Ղաջարական Պարսկաստան Ռուսական կայսրություն Գաղութային կայսրություններ Աշխարհակալությունների ձևավորման ներքին և արտաքին նախադրյալները, առանձնահատկությունները, վերելքն ու անկումը Սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական միջավայրը, համակեցության հարաբերությունները Կործանման պատճառները Քաղաքակրթական ժառանգությունը Աշխարհակալությունները և արդիականությունը	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում	Համակարգ (Պետություն) Դիտարկել պետությունը որպես հասարակության միասնական քաղաքական համակարգ: Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և

նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեստային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից: Կառուցվածք և գործառույթ Պետական կառավարման կառուցվածքը և պաշտոնյաների գործառույթները Անհատական և մշակութային արտահայտում Արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու, փոխանցելու և հանրահռչակելու անհրաժեշտությունը:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և կայսրությունները Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Գեղարվեստական ստեղծագործություններ, պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Պատմաճարտարապետական հուշարձաններ, արվեստի գործեր	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ11, Մ14, Մ16, Մ22, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ42:	

Թեմա
<i>Թեմա 2. Ազգային պետություններ</i> – (10 ժամ)
Նպատակ

Ձեռք բերել գիտելիքներ ազգային պետությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, ազգային պետությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, ազգային պետությունների ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ:

Համեմատել տարբեր ժամանակաշրջաններում առաջացած ազգային պետությունները, վերլուծել և գնահատել ազգային պետությունների պատմության պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները:

Ըմբռնել և արժևորել ազգային պետությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, ազգային պետությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:

Վերջնադրույն

Մեկնաբանի ազգային պետությունների ձևավորման ու զարգացման նախադրյալները, ընթացքը, վերլուծի ազգային պետությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, արդի աշխարհում նրանց թողած ազդեցությունները:

Համեմատի ազգային պետությունները միմյանց և աշխարհակալությունների (կայսրություններ) հետ, բացահայտի օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները:

Վեր հանի և պարզաբանի ազգային պետությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի ազգային պետությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Ճանաչի ազգային պետությունների ականավոր գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները:

Վերլուծի և գնահատի ազգային պետություններում պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու պատճառաբանի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների և երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները:

Կապեր գտնի ժամանակակից պատմական գործընթացներում առկա պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների միջև, համեմատի դրանք, գտնի իր և սերունդների կապը պատմության մեջ, բացահայտի պատմական փորձի յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում զետեղված տեղեկույթի արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ:

Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:

Թեմայի բովանդակություն

Ազգային պետությունների ձևավորման ներքին և արտաքին նախադրյալները,
առանձնահատկությունները
Սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական միջավայրը, համակեցության հարաբերությունները
Քաղաքակրթական ժառանգությունը
Ազգային պետությունները և արդիականությունը

Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեստային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	Համակարգ (Պետություն) Դիտարկել պետությունը որպես հասարակության միասնական քաղաքական համակարգ: Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից: Կառուցվածք և գործառույթ Պետական կառավարման կառուցվածքը և պաշտոնյաների գործառույթները Անհատական և մշակութային արտահայտում Արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու, փոխանցելու և հանրահռչակելու անհրաժեշտությունը:

Միջառարկայական կապերը թեմայում

Հայոց պատմություն – Տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և ազգային պետությունները
Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով
Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում
Գրականություն – Գեղարվեստական ստեղծագործություններ, պատմագրությունը և Հայաստանը
Արվեստ (ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Պատմաճարտարապետական հուշարձաններ, արվեստի գործեր

Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ11, Մ14, Մ16, Մ22, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39:

Կրկնություն – 1 ժամ

Ամփոփում – 2 ժամ

Թեմա

Թեմա 3. Ամբողջատիրական և միակուսակցական պետություններ – (20 ժամ)

Նպատակ

Ձեռք բերել գիտելիքներ ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունների ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ:

Համեմատել տարբեր ժամանակաշրջաններում առաջացած ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունները, վերլուծել և գնահատել ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունների պատմության պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները:

Ըմբռնել և արժևորել ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:

Վերջնարդյունք

Մեկնաբանի ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունների ձևավորման ու զարգացման նախադրյալները, ընթացքը, վերլուծի ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, արդի աշխարհում նրանց թողած ազդեցությունները: Համեմատի ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունները միմյանց և աշխարհակալությունների (կայսրություններ) ու ազգային պետությունների հետ, բացահայտի օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները: Վեր հանի և պարզաբանի ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը: Ճանաչի ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունների ականավոր գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները: Վերլուծի և գնահատի ամբողջատիրական և միակուսակցական պետություններում պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու պատճառաբանի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների և երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները: Կապեր գտնի ժամանակակից պատմական գործընթացներում առկա պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների միջև, համեմատի դրանք, գտնի իր և սերունդների կապը պատմության մեջ: Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում զետեղված տեղեկույթի արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ: Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:	
Թեմայի բովանդակություն	
Ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունների ձևավորման ներքին և արտաքին նախադրյալները, առանձնահատկությունները, վերելքն ու անկումը (ԽՍՀՄ, Նացիստական Գերմանիա, Ֆաշիստական Իտալիա և այլն) Սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական միջավայրը, համակեցության իրադարձությունները Կործանման պատճառները Քաղաքակրթական ժառանգությունը Ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունները և արդիականությունը	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն	Համակարգ (Պետություն) Դիտարկել պետությունը որպես հասարակության միասնական քաղաքական համակարգ: Օրինաչափություն

հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնառության նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պատմության ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեմային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից: Կառուցվածք և գործառույթ Պետական կառավարման կառուցվածքը և պաշտոնյաների գործառույթները Անհատական և մշակութային արտահայտում Արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու, փոխանցելու և հանրահռչակելու անհրաժեշտությունը:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և ամբողջատիրական ու միակուսակցական պետությունները Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Գեղարվեստական ստեղծագործություններ, պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Պատմաճարտարապետական հուշարձաններ, արվեստի գործեր	
Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ11, Մ14, Մ16, Մ22, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36,	

Թեմա

Թեմա 4. Ժողովրդավարական պետություններ – (10 ժամ)

Նպատակ

Ձեռք բերել գիտելիքներ ժողովրդավարական պետությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, ժողովրդավարական պետությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, ժողովրդավարական պետությունների ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ:
Համեմատել տարբեր ժամանակաշրջաններում առաջացած ժողովրդավարական պետությունները, վերլուծել և գնահատել ժողովրդավարական պետությունների պատմության պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները:
Ըմբռնել և արժևորել ժողովրդավարական պետությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, ժողովրդավարական պետությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:
Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:

Վերջնարդյունք

Մեկնաբանի ժողովրդավարական պետությունների ձևավորման ու զարգացման նախադրյալները, ընթացքը, վերլուծի ժողովրդավարական պետությունների պետությունների ձևավորման և զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, արդի աշխարհում նրանց թողած ազդեցությունները:
Համեմատի ժողովրդավարական պետությունները միմյանց և աշխարհակալությունների (կայսրություններ), ազգային պետությունների ու ամբողջատիրական և միակուսակցական պետությունների հետ, բացահայտի օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները:
Վեր հանի և պարզաբանի ժողովրդավարական պետությունների պետությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի ժողովրդավարական պետությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:
Ճանաչի ժողովրդավարական պետությունների պետությունների ականավոր գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները:
Վերլուծի և գնահատի ժողովրդավարական պետություններում պատմական և հասարակական կարևոր երևույթները, փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու պատճառաբանի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների և երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները:
Կապեր գտնի ժամանակակից պատմական գործընթացներում առկա պատմական կամ

հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների միջև, համեմատի դրանք, գտնի իր և սերունդների կապը պատմության մեջ:

Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում գետեղված տեղեկության արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ:

Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:

Թեմայի բովանդակություն

Ժողովրդավարական պետությունների ձևավորման ներքին և արտաքին նախադրյալները, առանձնահատկությունները

Սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական միջավայրը, համակեցության հարաբերությունները

Քաղաքակրթական ժառանգությունը

Զարգացման հեռանկարները

Ժողովրդավարական պետությունները և արդիականությունը

Ուսումնական գործունեություն

Ընդհանրական գաղափարներ

ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում
սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային)
աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում
ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք
ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք
սահիկաշարերի պատրաստում
պաստառների ձևավորում
նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում
թեստային աշխատանքների կատարում
երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում
էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում

Համակարգ (Պետություն)

Դիտարկել պետությունը որպես հասարակության միասնական քաղաքական համակարգ:

Օրինաչափություն

Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ:

Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում

Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա:

Անհատներ և հարաբերություններ

Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում:

Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ

Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների,

խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից: Կառուցվածք և գործառույթ Պետական կառավարման կառուցվածքը և պաշտոնյաների գործառույթները Անհատական և մշակութային արտահայտում Արժեքները ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու, փոխանցելու և հանրահռչակելու անհրաժեշտությունը:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և ժողովրդավարական պետությունները Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Գեղարվեստական ստեղծագործություններ, պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Պատմաճարտարապետական հուշարձաններ, արվեստի գործեր	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ11, Մ14, Մ16, Մ22, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39:	

Կրկնություն – 1 ժամ

Ամփոփում – 1 ժամ

Մաս 2. Փոփոխություն – 30 ժամ

Թեմա
Թեմա 1. Հեղափոխություն – (15 ժամ)
Նպատակ
Ձեռք բերել գիտելիքներ հեղափոխությունների ծագման և զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, հեղափոխությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, ականավոր հեղափոխական գործիչների, նրանց գործունեության

առանցքային դրվագների վերաբերյալ:

Համեմատել հեղափոխությունները, վերլուծել և գնահատել հեղափոխությունները որպես պատմական և հասարակական կարևոր երևույթ, մեկնաբանել և գնահատել փաստերը և իրադարձությունները:

Ըմբռնել և արժևորել հեղափոխությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, հեղափոխությունների ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:

Վերջնադրույնք

Տարբերակի հեղափոխությունների տեսակները, համեմատի տարբեր ժամանակաշրջանների հեղափոխություններ, վերլուծի հեղափոխությունների ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, բացահայտի պատճառահետևանքային կապերը, գնահատի հետևանքներն ու արդյունքները:

Բացահայտի տարբեր ժամանակաշրջաններում հեղափոխությունների ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, կապեր գտնի ժամանակակից աշխարհի հետ և համեմատի ժամանակակից աշխարհաքաղաքական իրողությունների հետ:

Գնահատի տարբեր ժամանակաշրջաններում հեղափոխությունների և ներկայիս աշխարհի իրողությունների միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի ձեռքբերումներն ու բացթողումները, ուսանելիությունը, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման ու հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը, դասեր քաղի ու իրավիճակային խնդիրներ առաջադրի ու լուծումներ ներկայացնի:

Գնահատի նոր ժամանակների քաղաքակրթական ձեռքբերումները համաշխարհային մշակույթի համատեքստում, գիտակցի մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու և փոխանցելու անհրաժեշտությունը:

Ճանաչի տարբեր ժամանակաշրջանների ականավոր պետական, հասարակական-քաղաքական, մշակութային գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները:

Գիտակցի աշխարհաքաղաքական իրադրությունը, համեմատի համաշխարհային պատմական գործընթացների բնույթը և հետևանքները, համապատասխան փաստահենք եզրահանգումներ անի և այլընտրանքներ առաջարկի համաշխարհային պատմական զարգացումների, երևույթների ու հետևանքների վերաբերյալ:

Վերլուծի տարբեր ժամանակաշրջաններում ընթացած պատերազմներ ու հեղափոխություններ, տարածված գաղափարախոսություններ՝ որպես պատմական և հասարակական կարևոր երևույթներ, գնահատի փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու պատճառաբանի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները:

Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում զետեղված տեղեկույթի արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ:

Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային

խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:	
Թեմայի բովանդակություն	
Քաղաքական հեղափոխություն Ոչ բռնի հեղափոխություններ (Թավշյա, Գունավոր և այլն) Արդյունաբերական (սոցիալ-տնտեսական) հեղափոխություն Գիտատեխնիկական հեղափոխություն	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեստային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից: Կառուցվածք և գործառույթ Պետական կառավարման կառուցվածքը և պաշտոնյաների գործառույթները
Միջառարկայական կապերը թեմայում	

Հայոց պատմություն – Տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և հեղափոխությունները
Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով
Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում
Գրականություն – Գեղարվեստական ստեղծագործություններ, պատմագրությունը և Հայաստանը
Արվեստ (ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Պատմաճարտարապետական հուշարձաններ, արվեստի գործեր

Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Մ16, Մ21, Մ22, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39:

Կրկնություն – 1 ժամ

Ամփոփում – 1 ժամ

Թեմա

Թեմա 2. Գաղափարախոսություն – (15 ժամ)

Նպատակ

Ձեռք բերել գիտելիքներ գաղափարախոսությունների ձևավորման, տարածման և զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, գաղափարախոսությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, ականավոր գործիչների, ուսմունքների հիմնադիր հեղինակների ու գաղափարախոսների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ:

Համեմատել գաղափարախոսությունները, վերլուծել և գնահատել գաղափարախոսությունները որպես պատմական և հասարակական կարևոր երևույթ, մեկնաբանել և գնահատել փաստերը և իրադարձությունները:

Ըմբռնել և արժևորել գաղափարախոսությունների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:

Վերջնարդյունք

Տարբերակի գաղափարախոսությունների տեսակները, բացատրի առաջացման պատճառները, ձևավորման ու տարածման նախադրյալները, ընթացքը, արդյունքները:

Համեմատի տարբեր ժամանակաշրջանների կրոնական, հասարակական-քաղաքական, ազգային

(ազգայնական) և ազգայնամոլական, դասակարգային և այլ գաղափարախոսություններ, վերլուծի գաղափարախոսությունների ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, բացահայտի պատճառահետևանքային կապերը, գնահատի հետևանքներն ու արդյունքները:

Բացահայտի տարբեր ժամանակաշրջաններում առաջացած կրոնական, հասարակական-քաղաքական, ազգային (ազգայնական) և ազգայնամոլական, դասակարգային և այլ գաղափարախոսությունների ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, կապեր գտնի ժամանակակից աշխարհի հետ և համեմատի ժամանակակից աշխարհաքաղաքական իրողությունների հետ:

Գնահատի տարբեր ժամանակաշրջաններում առաջացած գաղափարախոսությունների և ներկայիս աշխարհի իրողությունների միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի ձեռքբերումներն ու բացթողումները, ուսանելիությունը, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման ու հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը, դասեր քաղի ու իրավիճակային խնդիրներ առաջադրի ու լուծումներ ներկայացնի:

Ճանաչի տարբեր ժամանակաշրջանների ակնավոր մշակութային, պետական, հասարակական-քաղաքական գործիչների, ուսմունքների հիմնադիր հեղինակների ու գաղափարախոսների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները:

Գիտակցի աշխարհաքաղաքական իրադրությունը, համեմատի համաշխարհային պատմական գործընթացների բնույթը և հետևանքները, համապատասխան փաստահենք եզրահանգումներ անի և այլընտրանքներ առաջարկի համաշխարհային պատմական զարգացումների, երևույթների ու հետևանքների վերաբերյալ:

Վերլուծի տարբեր ժամանակաշրջաններում առաջացած ու տարածված գաղափարախոսություններ՝ որպես պատմական և հասարակական կարևոր երևույթ, գնահատի փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու պատճառաբանի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները:

Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում գետեղված տեղեկությի արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ:

Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:

Թեմայի բովանդակություն

Կրոնական գաղափարախոսություն

Հասարակական-քաղաքական գաղափարախոսություն

Ազգային (ազգայնական) և ազգայնամոլական գաղափարախոսություն

Դասակարգային և այլ գաղափարախոսություններ (Լուսավորականություն, Հումանիզմ, Ֆեմինիզմ, Ալտրոիզմ, Էկոլոգիզմ)

Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները,

սկզբնաղյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեստային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և գաղափարախոսությունները Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Գեղարվեստական ստեղծագործություններ, պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Պատմաճարտարապետական հուշարձաններ, արվեստի գործեր	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնաղյուրնքների հետ	
Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնաղյուրնքները – №№ Մ1, Մ7, Մ11, Մ14, Մ16, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39:	

Կրկնություն – 1 ժամ

Ամփոփում – 3 ժամ

**Համաշխարհային պատմություն
12-րդ դասարան, շաբաթական՝ 3 ժամ, տարեկան՝ 102 ժամ**

Ներածություն – 1 ժամ

Մաս 1. Համագործակցություն և կոնֆլիկտ – 44 ժամ

Թեմա
<i>Թեմա 1. Համագործակցություն – (12 ժամ)</i>
Նպատակ
Ձեռք բերել գիտելիքներ համագործակցության տեսակների ու բնույթի, համագործակցության օրինակների ձևավորման և զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, համագործակցության տեսակների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, համաշխարհային պատմության ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ: Համեմատել համագործակցության օրինակներ, վերլուծել և գնահատել համագործակցությունը որպես պատմական և հասարակական կարևոր երևույթ, մեկնաբանել և գնահատել փաստերը և իրադարձությունները: Ըմբռնել և արժևորել համագործակցության տեսակների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը: Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:
Վերջնարդյունք
Վերլուծի համագործակցության տեսակները, մեկնաբանի համագործակցությունների բնույթը, առկա վիճակը, համեմատի տարբեր ժամանակաշրջաններում համագործակցության օրինակներ, վերլուծի համագործակցության օրինակների ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, բացահայտի պատճառահետևանքային կապերը, գնահատի հետևանքներն ու արդյունքները: Բացահայտի տարբեր ժամանակաշրջաններում համագործակցության ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, կապեր գտնի ժամանակակից աշխարհի հետ և համեմատի ժամանակակից աշխարհաքաղաքական իրողությունների հետ: Գնահատի տարբեր ժամանակաշրջաններում համագործակցության օրինակների և ներկայիս աշխարհի իրողությունների միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի ձեռքբերումներն ու բացթողումները, ուսանելիությունը, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման ու հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը, դասեր քաղի ու իրավիճակային խնդիրներ առաջադրի ու լուծումներ ներկայացնի: Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում զետեղված տեղեկույթի արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական

հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ: Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի: Գնահատի տարբեր ժամանակաշրջանների ականավոր գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները: Գնահատի աշխարհաքաղաքական իրադրությունը, համեմատի համաշխարհային պատմական գործընթացների բնույթը և հետևանքները, համապատասխան փաստահենք եզրահանգումներ անի և այլընտրանքներ առաջարկի համաշխարհային պատմական զարգացումների, երևույթների ու հետևանքների վերաբերյալ: Վերլուծի տարբեր ժամանակաշրջանների համագործակցության օրինակներ՝ որպես պատմական և հասարակական կարևոր երևույթներ, գնահատի փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու հիմնավորի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները: Համեմատի և վերլուծի ժամանակակից պատմական գործընթացներում առկա պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձություններ կամ երևույթներ, գտնի իր և սերունդների կապը պատմության մեջ, արժևորի պատմական փորձի յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին փոխանցման անհրաժեշտությունը:	
Թեմայի բովանդակություն	
Միջազգային և տարածաշրջանային քաղաքական համագործակցություն Միջազգային և տարածաշրջանային տնտեսական համագործակցություն Միջազգային և տարածաշրջանային մշակութային համագործակցություն Միջազգային և տարածաշրջանային բնապահպանական համագործակցություն	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության

տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեստային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	ագդեցությունը պատմության հոլովույթում: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և միջազգային համագործակցությունը Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Գեղարվեստական ստեղծագործություններ, պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Պատմաճարտարապետական հուշարձաններ, արվեստի գործեր	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ8, Մ10, Մ11, Մ14, Մ16, Մ21, Մ22, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39:	

Թեմա
Թեմա 2. Կոնֆլիկտ – (18 ժամ)
Նպատակ
Ձեռք բերել գիտելիքներ կոնֆլիկտի տեսակների ու բնույթի, կոնֆլիկտի օրինակների ձևավորման և զարգացման, լուծման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, կոնֆլիկտի տեսակների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, համաշխարհային պատմության ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ: Համեմատել կոնֆլիկտի օրինակներ, վերլուծել և գնահատել կոնֆլիկտի որպես պատմական և

հասարակական կարևոր երևույթ, մեկնաբանել և գնահատել փաստերը և իրադարձությունները: Ըմբռնել և արժևորել կոնֆլիկտի տեսակների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը: Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:

Վերջնարդյունք

Վերլուծի կոնֆլիկտների տեսակները, մեկնաբանի կոնֆլիկտների բնույթը, համեմատի տարբեր ժամանակաշրջաններում կոնֆլիկտների օրինակներ և կոնֆլիկտների լուծման օրինակներ, վերլուծի կոնֆլիկտների օրինակների և կոնֆլիկտների լուծման օրինակների ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, բացահայտի պատճառահետևանքային կապերը, գնահատի հետևանքներն ու արդյունքները, լուծումները:

Բացահայտի տարբեր ժամանակաշրջաններում կոնֆլիկտների ու կոնֆլիկտների լուծման օրինակների ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, կապեր գտնի ժամանակակից աշխարհի հետ և համեմատի ժամանակակից աշխարհաքաղաքական իրողությունների հետ:

Գնահատի տարբեր ժամանակաշրջաններում կոնֆլիկտների ու կոնֆլիկտների լուծման օրինակների և ներկայիս աշխարհի իրողությունների միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի ձեռքբերումներն ու բացթողումները, ուսանելիությունը, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման ու հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը, դասեր քաղի ու իրավիճակային խնդիրներ առաջադրի ու լուծումներ ներկայացնի:

Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում գետեղված տեղեկության արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ:

Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների, կոնֆլիկտների լուծման վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:

Գնահատի տարբեր ժամանակաշրջանների ականավոր գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները:

Գնահատի աշխարհաքաղաքական իրադրությունը, համեմատի համաաշխարհային պատմական գործընթացների բնույթը և հետևանքները, համապատասխան փաստահենք եզրահանգումներ անի և այլընտրանքներ առաջարկի համաաշխարհային պատմական զարգացումների, երևույթների, կոնֆլիկտների լուծման ու հետևանքների վերաբերյալ:

Վերլուծի տարբեր ժամանակաշրջանների կոնֆլիկտների ու կոնֆլիկտների լուծման օրինակներ՝ որպես պատմական և հասարակական կարևոր երևույթներ, գնահատի փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու հիմնավորի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները:

Համեմատի և վերլուծի ժամանակակից պատմական գործընթացներում առկա պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձություններ կամ երևույթներ, գտնի իր և սերունդների կապը պատմության մեջ, արժևորի պատմական փորձի յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին

փոխանցման անհրաժեշտությունը:	
Թեմայի բովանդակություն	
Տարածաշրջանային կոնֆլիկտներ Տնտեսական և բնապահպանական կոնֆլիկտներ Կրոնագաղափարախոսական կոնֆլիկտներ Կոնֆլիկտի լուծում	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեստային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների,	

իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և կոնֆլիկտները Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Գեղարվեստական ստեղծագործություններ, պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (Ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Պատմաճարտարապետական հուշարձաններ, արվեստի գործեր
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ
Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ9, Մ10, Մ11, Մ14, Մ16, Մ21, Մ22, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39:

Կրկնություն – 1 ժամ

Ամփոփում – 1 ժամ

Թեմա
<i>Թեմա 3. Պատերազմ</i> – (24 ժամ)
Նպատակ
Ձեռք բերել գիտելիքներ պատերազմների բնույթի, ծագման, ընթացքի ու ավարտի, օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, պատերազմների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, պետական, հասարակական-քաղաքական ու ռազմական ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ: Համեմատել պատերազմի օրինակներ, վերլուծել և գնահատել պատերազմը որպես պատմական և հասարակական կարևոր երևույթ, մեկնաբանել և գնահատել փաստերը և իրադարձությունները: Ըմբռնել և գնահատել պատերազմների բնույթը ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը: Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:
Վերջնարդյունք
Տարբերակի պատերազմների տեսակները, համեմատի տարբեր ժամանակաշրջանների պատերազմներ, վերլուծի պատերազմների ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, բացահայտի պատճառահետևանքային կապերը, գնահատի հետևանքներն ու արդյունքները: Բացահայտի տարբեր ժամանակաշրջաններում պատերազմների ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, կապեր գտնի ժամանակակից աշխարհի հետ և համեմատի ժամանակակից աշխարհաքաղաքական իրողությունների հետ:

Գնահատի տարբեր ժամանակաշրջաններում պատերազմների և ներկայիս աշխարհի իրողությունների միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի ձեռքբերումներն ու բացթողումները, ուսանելիությունը, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման ու հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը, դասեր քաղի ու իրավիճակային խնդիրներ առաջադրի ու լուծումներ ներկայացնի:

Ճանաչի տարբեր ժամանակաշրջանների ականավոր պետական, հասարակական-քաղաքական և ռազմական գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները:

Գիտակցի աշխարհաքաղաքական իրադրությունը, համեմատի համաշխարհային պատմական գործընթացների բնույթը և հետևանքները, համապատասխան փաստահենք եզրահանգումներ անի և այլընտրանքներ առաջարկի համաշխարհային պատմական զարգացումների, երևույթների ու հետևանքների վերաբերյալ:

Վերլուծի տարբեր ժամանակաշրջաններում ընթացած պատերազմներ՝ որպես պատմական և հասարակական կարևոր երևույթներ, գնահատի փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու պատճառաբանի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները:

Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում գետեղված տեղեկության արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ:

Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:

Թեմայի բովանդակություն

Տարածաշրջանային պատերազմներ
Գաղութային պատերազմներ
Համաշխարհային պատերազմներ
Սառը պատերազմ

Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և

աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեստային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և պատերազմները Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Գեղարվեստական ստեղծագործություններ, պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (Ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Պատմաճարտարապետական հուշարձաններ, արվեստի գործեր	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ8, Մ11, Մ14, Մ16, Մ21, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ31, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39:	

Մաս 2. Աշխարհն արդի փուլում – (36 ժամ)

Թեմա

Թեմա 4. Համամարդկային հիմնախնդիրներ – (16 ժամ)

Նպատակ

Ձեռք բերել գիտելիքներ համամարդկային հիմնախնդիրների բնույթի, առաջացման, ներկա վիճակի, օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, համամարդկային հիմնախնդիրների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, պետական, հասարակական-քաղաքական ու ռազմական ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ:

Համեմատել համամարդկային հիմնախնդիրների օրինակներ, վերլուծել և գնահատել համամարդկային հիմնախնդիրը որպես պատմական և հասարակական կարևոր երևույթ, մեկնաբանել և գնահատել փաստերը և իրադարձությունները:

Ըմբռնել և գնահատել համամարդկային հիմնախնդիրների բնույթը ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:

Վերջնարդյունք

Վերլուծի համամարդկային հիմնախնդիրների տեսակները, մեկնաբանի համամարդկային հիմնախնդիրների բնույթը, համեմատի տարբեր ժամանակաշրջանների համամարդկային հիմնախնդիրներ, վերլուծի համամարդկային հիմնախնդիրների ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, բացահայտի պատճառահետևանքային կապերը, գնահատի հետևանքներն ու արդյունքները:

Բացահայտի տարբեր ժամանակաշրջանների համամարդկային հիմնախնդիրների ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, կապեր գտնի ժամանակակից աշխարհի հետ և համեմատի ժամանակակից աշխարհաքաղաքական իրողությունների հետ:

Գնահատի տարբեր ժամանակաշրջանների համամարդկային հիմնախնդիրների և ներկայիս աշխարհի իրողությունների միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի ձեռքբերումներն ու բացթողումները, ուսանելիությունը, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման ու հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը, դասեր քաղի ու իրավիճակային խնդիրներ առաջադրի ու լուծումներ ներկայացնի:

Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում զետեղված տեղեկույթի արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ:

Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:

Գնահատի տարբեր ժամանակաշրջանների ականավոր գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները:

Գնահատի աշխարհաքաղաքական իրադրությունը, համեմատի համաշխարհային պատմական

գործընթացների բնույթը և հետևանքները, համապատասխան փաստահենք եզրահանգումներ անի և այլընտրանքներ առաջարկի համաշխարհային պատմական զարգացումների, երևույթների ու հետևանքների վերաբերյալ: Վերլուծի տարբեր ժամանակաշրջանների համամարդկային հիմնախնդիրները՝ որպես պատմական և հասարակական կարևոր երևույթներ, գնահատի փաստերը և իրադարձությունները, կանխատեսի ու հիմնավորի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները: Համեմատի և վերլուծի ժամանակակից պատմական գործընթացներում առկա պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձություններ կամ երևույթներ, գտնի իր և սերունդների կապը պատմության մեջ, արժևորի պատմական փորձի յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին փոխանցման անհրաժեշտությունը:	
Թեմայի բովանդակություն	
Ցեղասպանություն Ահաբեկչություն և թրաֆիքինգ Կիբեռհանցագործություն Բնապահպանական և այլ հիմնախնդիրներ	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեստային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:

ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և համամարդկային հիմնախնդիրները Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Գեղարվեստական ստեղծագործություններ, պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (Ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Պատմաճարտարապետական հուշարձաններ, արվեստի գործեր	
Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ8, Մ10, Մ11, Մ14, Մ16, Մ21, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ28, Մ29, Մ31, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39:	

Կրկնություն – 1 ժամ

Ամփոփում – 1 ժամ

Թեմա
<i>Թեմա 3. Աշխարհն արդի փուլում</i> – (10 ժամ)
Նպատակ
Ձեռք բերել գիտելիքներ արդի համաշխարհային զարգացման հիմնական միտումների, հետարդյունաբերական (տեղեկատվական) հասարակության ձևավորման ընթացքի, տնտեսական զարգացման հեռանկարների, միասնացման հեռանկարների և միջազգային կառույցների գործունեության, արդի աշխարհաքաղաքական զարգացումների օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, XXI դարում քաղաքակրթության զարգացման հեռանկարների ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, պետական, հասարակական-քաղաքական ու գիտամշակութային ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ: Համեմատել արդի համաշխարհային զարգացման հիմնական միտումներ, վերլուծել և գնահատել հետարդյունաբերական (տեղեկատվական) հասարակության ձևավորման ընթացքը, տնտեսական զարգացման հեռանկարները, միասնացման հեռանկարները և միջազգային կառույցների գործունեությունը, արդի աշխարհաքաղաքական զարգացումների օրինաչափություններն ու

առանձնահատկությունները, XXI դարում քաղաքակրթության զարգացման հեռանկարները, մեկնաբանել և գնահատել փաստերը և իրադարձությունները:

Ըմբռնել և գնահատել արդի համաշխարհային զարգացման հիմնական միտումները, XXI դարում քաղաքակրթության զարգացման հեռանկարները, ձեռքբերումներն ու բացթողումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը:

Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական, համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:

Վերջնարդյունք

Վերլուծի արդի համաշխարհային զարգացման հիմնական միտումները, մեկնաբանի հետարդյունաբերական (տեղեկատվական) հասարակության ձևավորման ընթացքը, տնտեսական զարգացման հեռանկարները, միասնացման հեռանկարները և միջազգային կառույցների գործունեությունը, արդի աշխարհաքաղաքական զարգացումների օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, XXI դարում քաղաքակրթության զարգացման հեռանկարները, մեկնաբանի և գնահատի փաստերը և իրադարձությունները, բացահայտի պատճառահետևանքային կապերը, գնահատի հետևանքներն ու արդյունքները:

Բացահայտի արդի աշխարհաքաղաքական զարգացումների օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, XXI դարում քաղաքակրթության զարգացման հեռանկարները, համեմատի ժամանակակից աշխարհաքաղաքական իրողությունները:

Գնահատի արդի համաշխարհային զարգացման հիմնական միտումները, XXI դարում քաղաքակրթության զարգացման հեռանկարները, արժևորի ձեռքբերումներն ու բացթողումները, ուսանելիությունը, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման ու հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը, դասեր քաղի ու իրավիճակային խնդիրներ առաջադրի ու լուծումներ ներկայացնի:

Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում զետեղված տեղեկույթի արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ:

Արդի ժամանակաշրջանի պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:

Գնահատի արդի ժամանակաշրջանների ականավոր գործիչների, բնութագրի և համեմատի նրանց, գնահատի գործունեության առանցքային դրվագները:

Գնահատի աշխարհաքաղաքական իրադրությունը, համեմատի համաշխարհային պատմական գործընթացների բնույթը և հետևանքները, համապատասխան փաստահենք եզրահանգումներ անի և այլընտրանքներ առաջարկի համաշխարհային պատմական զարգացումների, երևույթների ու հետևանքների վերաբերյալ:

Վերլուծի արդի ժամանակաշրջանի համաշխարհային զարգացման հիմնական միտումները, XXI դարում քաղաքակրթության զարգացման հեռանկարները, համամարդկային հիմնախնդիրները՝ որպես պատմական և հասարակական կարևոր երևույթներ, գնահատի փաստերը և

իրադարձությունները, կանխատեսի ու հիմնավորի պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձությունների կամ երևույթների արդյունքներն ու հետևանքները: Համեմատի և վերլուծի ժամանակակից պատմական գործընթացներում առկա պատմական կամ հասարակական կարևոր իրադարձություններ կամ երևույթներ, գտնի իր և սերունդների կապը պատմության մեջ, արժևորի պատմական փորձի յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին փոխանցման անհրաժեշտությունը:	
Թեմայի բովանդակություն	
Արդի համաշխարհային զարգացման հիմնական միտումները Հետարդյունաբերական (տեղեկատվական) հասարակության ձևավորումը Տնտեսական զարգացման հեռանկարները Միասնացման հեռանկարները և միջազգային կառույցները Արդի աշխարհաքաղաքական զարգացումները Քաղաքակրթության զարգացման հեռանկարները XXI դարում	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ աշխատանք ուսումնաօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեստային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում Էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցույթներ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումներ	Օրինաչափություն Պատճառները, հետևանքները, առանձնահատկությունները, ընդհանրությունները դիտարկել որպես պատմական և հասարակական երևույթների և իրադարձությունների օրինաչափություններ: Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Գիտատեխնիկական նորարարություն Դիտարկել գիտական և տեխնոլոգիական նվաճումների ու քաղաքակրթական ձեռքբերումների ազդեցությունը կյանքի, հասարակական զարգացման և առաջընթացի վրա: Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ Դիտարկել պատմության շրջադարձային իրադարձությունները, երևույթները, ընկերային ու առտնին կյանքն ու սովորույթները, անհատների, հասարակությունների և քաղաքակրթությունների միջև փոխհարաբերությունները, անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:

ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Արդի ժամանակաշրջանի պատմական գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և արդի համաշխարհային զարգացման հիմնական միտումները, տնտեսական զարգացման հեռանկարները, միասնացման հեռանկարները և միջազգային կառույցների գործունեությունը, XXI դարում քաղաքակրթության զարգացման հեռանկարները Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Գեղարվեստական ստեղծագործություններ, պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (Ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Պատմաճարտարապետական հուշարձաններ, արվեստի գործեր	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ8, Մ10, Մ11, Մ14, Մ16, Մ21, Մ22, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39:	

Թեմա
<i>Թեմա 6. Համաշխարհային մշակույթը նորագույն շրջանում</i> – (10 ժամ)
Նպատակ
Ձեռք բերել գիտելիքներ արդի ժամանակաշրջանի համաշխարհային մշակույթի զարգացման օրինաչափությունների ու առանձնահատկությունների, արդի ժամանակաշրջանի համաշխարհային մշակույթի ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերի, արդի ժամանակաշրջանի համաշխարհային մշակույթի ականավոր գործիչների, նրանց գործունեության առանցքային դրվագների վերաբերյալ: Համեմատել Հին հունական և հռոմեական ու Հինարևելյան, միջնադարյան անհետացած և գոյատևող քաղաքակրթությունների, Նոր ժամանակների մշակութային ժառանգությունը արդի ժամանակաշրջանի համաշխարհային մշակույթի հետ, վերլուծել և գնահատել արդի ժամանակաշրջանի համաշխարհային մշակույթը: Ըմբռնել և արժևորել արդի ժամանակաշրջանի համաշխարհային մշակույթի ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արդի ժամանակաշրջանի համաշխարհային մշակույթի ձեռքբերումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման, դասեր քաղելու և հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը: Զարգացնել վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն, հետազոտական,

համագործակցային, ինքնարտահայտման, ինքնավար սովորելու և աշխատելու հմտություններ և կարողություններ:	
Վերջնարդյունք	
Վերլուծի արդի ժամանակաշրջանի համաշխարհային մշակույթը, համակեցության ի հարաբերությունները, տնտեսական և մշակութային կյանքը, բացահայտի տարբեր ժամանակաշրջաններում դրանց ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, կապեր գտնի անցյալի հետ և համեմատի նախորդ ժամանակաշրջանների համապատասխան ոլորտների հետ: Վեր հանի և պարզաբանի արդի ժամանակաշրջանի համաշխարհային մշակույթի ու ներկայիս աշխարհի միջև եղած բազմատեսակ կապերը, արժևորի արդի ժամանակաշրջանի համաշխարհային մշակույթի ձեռքբերումները, պատմական փորձի ու ձեռքբերումների յուրացման ու հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցման անհրաժեշտությունը: Գնահատի արդի ժամանակաշրջանի համաշխարհային մշակույթի ձեռքբերումները համաշխարհային մշակույթի համատեքստում, գիտակցի մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու և փոխանցելու անհրաժեշտությունը: Քննական մոտեցմամբ հավաքի անհրաժեշտ տեղեկություններ տարբեր աղբյուրներից, վերլուծի դրանք և փատարկի դրանցում զետեղված տեղեկույթի արժանահավատությունը, աղբյուրագիտական հենքով իրականացված քննական վերլուծությամբ հիմնավորի սեփական դիրքորոշումներն ու տեսակետները, աղբյուրներն օգտագործելիս կատարի հղումներ: Տարբեր ժամանակաշրջաններում պատմության ու հասարակական հիմնահարցերի և առանցքային խնդիրների վերաբերյալ, իր ապրումների, շրջապատող աշխարհի, մարդկանց ու իրեն հուզող և հետաքրքրող պատմական ու հասարակական երևույթների, իրադարձությունների վերաբերյալ կատարի նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք, խնդիրներ առաջադրի և լուծումներ ներկայացնի:	
Թեմայի բովանդակություն	
Մշակույթի զարգացման արդի միտումները Համակեցության ի հարաբերությունները Կրթությունը Գիտությունը և գիտատեխնիկական առաջընթացը Գեղարվեստական մշակույթը Նորագույն շրջանի քաղաքակրթական ձեռքբերումները	
Ուսումնական գործունեություն	Ընդհանրական գաղափարներ
ուսումնական նյութի ներկայացում, մեկնաբանում, քննարկում սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանք, աղբյուրների ուսումնասիրություն հիմնախնդիրների հետազոտում (անհատական կամ խմբային) աղյուսակների, գծակարգերի, գծապատկերների կազմում ուրվագծային քարտեզների հետ	Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Դիտարկել հասարակությունների և համակարգերի, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, դրանց ազդեցությունը և հետևանքները մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա: Անհատներ և հարաբերություններ Դիտարկել անհատի դերը և գործունեության

աշխատանք ուսումնասօժանդակ նյութերի հետ աշխատանք սահիկաշարերի պատրաստում պաստառների ձևավորում նշանավոր անձանց մասին տեղեկությունների հավաքում, գրավոր և բանավոր հաղորդումների, էսսեների, ակնարկների պատրաստում թեատային աշխատանքների կատարում երևակայական ճանապարհորդություն, ֆիլմերի դիտում և քննարկում էքսկուրսիոն դասեր որևէ պատմական հուշարձանի տարածքում, թանգարանում խաղեր, մրցություններ, վիկտորինաներ բանավեճեր, քննարկումներ ինքնաշեն նյութերի ստեղծում նկարի վերլուծություն, խնդիրների առաջադրում և լուծումների ներկայացում ու քննարկում ռեֆերատ	ազդեցությունը պատմության հոլովույթում: Գիտատեխնիկական նորարարություն Դիտարկել գիտական և տեխնոլոգիական նվաճումների ու քաղաքակրթական ձեռքբերումների ազդեցությունը կյանքի, հասարակական զարգացման և առաջընթացի վրա: Անհատական և մշակութային արտահայտում Արժևորել ազգային ու համաշխարհային մշակութային արժեքները պահպանելու, զարգացնելու, փոխանցելու և հանրահռչակելու անհրաժեշտությունը:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Հայոց պատմություն – Տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական, մշակութային գործիչների, դեպքերի, երևույթների, իրադարձությունների համեմատություն, Հայաստանը և արդի ժամանակաշրջանի համաշխարհային մշակույթը Աշխարհագրություն – Աշխատանք քարտեզներով և ուրվագծային քարտեզներով Հայոց լեզու – տվյալների հավաքում և մշակում, բանավոր և գրավոր ճիշտ, գրագետ, փաստարկված խոսքի կառուցում Գրականություն – Գեղարվեստական ստեղծագործություններ, պատմագրությունը և Հայաստանը Արվեստ (ճարտարապետություն, կերպարվեստ, երաժշտություն, կիրառական արվեստ) – Պատմաճարտարապետական հուշարձաններ, արվեստի գործեր	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Հանրակրթական միջնակարգ ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները – №№ Մ1, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Մ16, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ32, Մ33, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42:	

Կրկնություն – 1 ժամ

Ամփոփում – 4 ժամ